

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

24^e JAARGANG

WOENSDAG 31 MEI 1939

No. 1222

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

M. F. J. Cool — Adjunct-secretaris.

*Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.*

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

Blz.

Financiering op middelmatigen en langen termijn van kleine en middelgrote industrieën door <i>Mr. R. van Hasselt</i>	440
Conjunctuurdiagnose en conjunctuurpolitiek in het laatste jaarverslag van de B.I.B. door <i>Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart</i>	441
De vergrooting van het uitvoerpercentage voor rubber door <i>J. F. Haccoü</i>	444
Suikerschaarschte? door <i>A. W. Volz</i>	445
De Rijksmiddelen over April	446
AANTEEKENINGEN:	
Verschuivingen op de wereldmarkt van kantoormachines	447
BOEKBESPREKINGEN:	
Vijf-en-twintig jaren gemeentelijke financiële administratie en haar contrôle. 1914-1939, besproken door <i>J. H. Textor</i>	447
Dr. Ir. L. G. Versteeg: Eenige bedrijfseconomische beschouwingen over de poetsmiddelenindustrie in Nederland, besproken door <i>L. C. Vervooren</i>	448
ONTVANGEN BOEKEN EN BROCHURES	449
MAANDOLJFERS:	
Gecombineerde Maandstaat van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Grootbanken	449
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	449
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen	450
Statistieken:	
Groothandelsartikelen	452-453
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	451, 454

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

De wisselmarkt was in de verslagperiode uitermate stil. De omzetten bleven beperkt tot de zuiver commerciële transacties en van bijzondere features was geen sprake. In het begin van de week was de Gulden eerder iets aangeboden mede wellicht in verband met het aftreden van Minister De Wilde. De markt had echter spoedig den invloed van dezen factor overwonnen, temeer omdat de internationale politieke toestand wat gunstiger kon worden ingezien. Nadat Dollars een notering van 1.86½ hadden bereikt en Ponden van 8.73, trad dan ook een reactie in. In de tweede helft van de week was de Gulden tijdelijk nogal vast gestemd in verband met de aflossing van Fransche schatkistwissels voor houders, die niet tot omzetting van hun bezit in het nieuwe papier wilden overgaan. Dit keer werd niet voor het papier, dat een goudclausule heeft, tot betaling in effectief goud overgegaan, maar den houders werd de gelegenheid geboden de goudpremie in geld te ontvangen door een aflossingskoers in Guldens, welke deze premie involveert. De meeste houders hebben daarvan gebruik gemaakt. Aldus moest de Fransche Staat zich tegen het einde der maand Guldens verschaffen, welke geleidelijk werden ingedekt, en wel door Ponden op de Amsterdamsche markt te verkoopen. Aldus werd het Pond te onzent gedrukt, hetgeen echter slechts korten tijd duurde. Na een inzinking tot 8.70½ trad al spoedig een herstel in tot 8.71½.

De andere valuta's vertoonden weinig noemenswaarde veranderingen, behalve de Zwitsersche Franc, die opmerkelijk vast gestemd was.

Op de geldmarkt was de jongste toewijzing op schatkistpapier min of meer een verrassing. Het driemaandspapier werd op ⅝ pCt. toegewezen, terwijl in de markt een notering van ½ pCt. gold. Ook het langere papier haalde loonende koersen voor de geldgevers; zesmaandspapier werd op 11/16 pCt. toegewezen, en achtmaands op 7/8 pCt.

Voor het nieuwe Fransche papier is de animo nog steeds niet bijster groot, het is nog op het aanvaankelijke niveau van 4 pCt. te krijgen.

De beleggingsmarkt vertoonde in de verslagweek den invloed van het aftreden van Minister De Wilde, of juist: van de politieke controversen, waarvan dit aftreden het gevolg is. Terwijl elders de vermindering van de politieke spanning op internationaal gebied over het algemeen een vastere stemming op de obligatiemarkt veroorzaakte, was hier de tendens omgekeerd in verband met overwegingen van inheemsch-financieel-politiek aard. De daling bleef echter binnen zeer enge grenzen.

FINANCIERING OP MIDDELMATIGEN EN LANGEN TERMIJN VAN KLEINE EN MIDDELGROOTE INDUSTRIEËN.

Het komt mij voor, dat het misschien de moeite waard is na te gaan, waarom op het punt van industrie-financiering betrekkelijk nog zoo weinig gedaan is kunnen worden. Het zal daartoe noodig zijn een paar vragen onder het oog te zien en wel:

- 1o. welk risico wordt met financiering van industrieën geloopt?
- 2o. welke goede en kwade kansen biedt dit risico?, en
- 3o. indien wij dit risico willen loopen, welke moet dan de remuneratie zijn?

De vraag, welke risico's geloopt worden, is afdoende beantwoord door Mr. K. P. van der Mandele in het jubileumnummer der Daghelyksche Beurscourant van 2 Februari 1939: zoodra wij met credietgeven verder gaan dan het financieren van grondstoffen, loonen en debiteuren, dragen wij een grooter of kleiner gedeelte van het ondernemersrisico. Dit brengt m.i. onherroepelijk mede, dat wij, verder gaande, in het algemeen onszelf voor den gek houden, als wij meenen crediteuren te zijn. Juridisch is dit natuurlijk waar, in feite is het slechts een gevaarlijke illusie. Natuurlijk zijn er verhoudingen denkbaar, waarbij het risico meer of minder beperkt is, doch wil het crediet voor den industrieel werkelijk van belang zijn, dan doen deze verhoudingen zich meestal niet voor.

De conclusie trekkende, dat wij in feite ondernemers zijn geworden, kom ik tot de tweede vraag: mag dit risico geloopt worden? Grootte bezwaren behoeven er m.i. niet te bestaan, mits wij de goede en kwade kansen met open oogen aanvaarden en wij overtuigd zijn, dat wij te zijner tijd ondernemingen failiet zullen zien gaan en andere tot grooten bloei zullen zien komen. De geschiedenis leert ons, dat teleurstellingen vaak niet zijn uitgebleven, doch aan den anderen kant holding companies van industriele aandelenpaketten dikwijls zeer mooie objecten zijn gebleken.

Maar, en nu kom ik vanzelf tot de beantwoording van de derde vraag: Wij moeten dit risico niet loopen, tenzij wij er in slagen de premie te incasseeren, die er mee in overeenstemming is. Een vaste beloning van 5 pCt., in den vorm van rente of preferente aandelen, is als premie naar mijn meening positief te laag.

Daar komt nog bij, dat, indien b.v. crediet gegeven wordt om een nieuwe fabriek te bouwen, gedurende de eerste jaren de te betalen rente vaak niet verdiend zal kunnen worden, en, wordt deze toch betaald, de geldgever niets anders doet dan aan zichzelf een gedeelte van de hoofdsom terugbetalen, ten onrechte meeneude, zijn geld rendabel te maken.

Men zal begrijpen, dat de conclusie slechts kan zijn, dat industrie-financiering op middelmatigen of langen termijn naar mijn meening slechts mag geschieden in den vorm van gewone aandelen, dragende de volle risico's, doch op zijn tijd ook incasseerende het volle profijt. Iedere andere methode leidt m.i. òf tot ernstige teleurstellingen, doordat uit de rente alléén (nog afgezien van iedere kans op dividend) geen behoorlijke reserves gekweekt kunnen worden, groot genoeg om de stroppen op te vangen, die onvermijdelijk komen zullen, òf tot niets, of althans zeer weinig doen.

Van dit laatste is de Maatschappij voor Industrie-financiering wel een zeer sprekend voorbeeld. Doordat zij geen groote risico's wil en mag loopen, is zij er niet in geslaagd haar functie behoorlijk uit te oefenen.

Opggericht om speciaal de kleine en middelgrote bedrijven van dienst te zijn, heeft zij per 1 Januari

1939 bereikt, dat in totaal voor eigen rekening (de credieten voor den scheepsbouw buiten beschouwing latende) slechts ongeveer 1½ miljoen ter beschikking was gesteld, waarvan ruim f 600.000.— was opgenomen. Verder was voor f 450.000.— met preferente aandelen in bedrijven deelgenomen. Van de tijdens haar bestaan in totaal beschikbaar gestelde f 7 miljoen was ruim f 5 miljoen bestemd voor de financiering van 10 industrieën. Thans bedraagt het gemiddelde der credieten pl.m. f 100.000.—. Dat met dit instituut de kleine en middelgrote industrie geëind is, kan nauwelijks worden gezegd.

Dit is niet als verwijt bedoeld. Indien wij de door deze Maatschappij zelf uitgegeven grondslagen van credietverleening nalezen, vinden wij steeds weer, dat risico's zooveel mogelijk vermeden moeten worden, ja, als noodgedwongen met aandelen gefinancierd moet worden, moeten het uitsluitend preferente aandelen zijn.

Dat deze laatste vorm van den kant van den geldgever de minst aantrekkelijke is bij industriele ondernemingen, is nauwelijks voor bestrijding vatbaar.

Gemiddeld zal niet meer dan 5 pCt. rente gemaakt kunnen worden. Hiervan moeten de onkosten dan nog af. Het zal een ieder duidelijk zijn, dat met het overblijvende als premie nooit eenig risico van belang geloopt mag worden. Hoe het aandelenkapitaal dezer maatschappij ooit rendabel kan worden, ontgaat mij geheel.

Het is mijn stellige overtuiging, dat een instituut, opgericht om, met eigen geld en de volle kansen loopende, deel te nemen in het gewone aandelenkapitaal van industrieën, nuttig werk kan doen en vermoedelijk in the long run zeer behoorlijke rendementen zal kunnen afwerpen. Dan, en ook dan alléén, zal er kans zijn, kleine en middelgrote industrieën op de juiste wijze aan de middelen te helpen voor oprichting of uitbreiding van haar bedrijven.

Het behoeft geen betoog, dat er juist bij deze soort industrieën in het algemeen bezwaren kunnen bestaan, die aan credietverleening in den weg staan. Dikwijls is het een one man's business en is de zaak ook werkelijk niet groot genoeg om twee leiders te kunnen salarieren, vaak ook is de administratie van dien aard, dat een behoorlijk overzicht moeilijk te verkrijgen is, maar daarnaast zijn er toch talloze onder behoorlijke leiding staande goed geadmistriceerde bedrijven, waard gesteund te worden bij expansie-pogingen.

Ik ben van meening, dat de in vele provincies bestaande Economisch-Technologische Instituten in deze een zeer belangrijke functie zullen kunnen verrichten. Hoe grootter toch het risico is, dat geldgevers zullen willen loopen, des te meer zal er behoefte bestaan aan oeconomisch-technische voorlichting.

Wie het geld voor dit instituut zullen moeten bijeenbrengen? Allen, die op behoorlijke risicoverdeeling bedacht zijn en uit dezen hoofde hun geld ook gedeeltelijk willen beleggen in een groot aantal kleinere industrieën, teneinde op die wijze een remuneratie te verkrijgen, overeenkomende met die van het gemiddelde bedrijfsleven van ons land. Meer kan een gemiddeld belegger niet verlangen. Tot deze laatste reken ik ook beleggingsmaatschappijen en misschien zelfs levensverzekeringbedrijven.

Ook in deze is alle begin moeilijk, en het bijeenbrengen van het eerste miljoen zal niet eenvoudig zijn. Ik geloof echter, dat het de enige weg zal zijn om de oprichting en uitbreiding van kleine en middelgrote industrieën met succes te bevorderen.

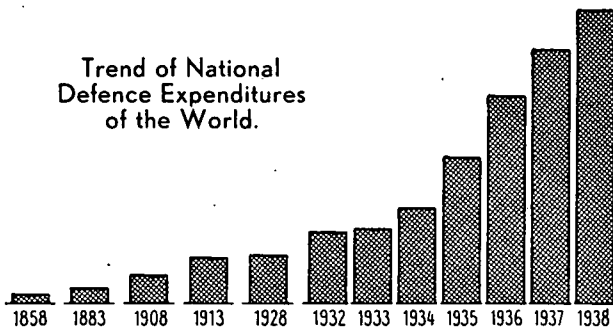
Mr. R. VAN HASSELT.

CONJUNCTUURDIAGNOSE EN CONJUNCTUURPOLITIEK IN HET LAATSTE JAARVERSLAG VAN DE B.I.B.

Het negende jaarverslag van de B.I.B., waaraan wij in het nummer van 17 Mei jl. reeds enkele beschouwingen hebben gewijd, bevat evenals zijn voorgangers wederom zeer belangrijke uiteenzettingen over den economischen toestand. Dat het oordeel van den President der B.I.B. niet onverdeeld gunstig is, laat zich in de gegeven omstandigheden begrijpen. Wel is de inzinking, die zich in de tweede helft van 1937 heeft voorgedaan, overeenkomstig de in het vorige jaarverslag uitgesproken verwachting beperkt van omvang gebleven; zoo bewoog zich, om slechts dit voorbeeld te noemen, de internationale handel in quantitatief opzicht in het laatste kwartaal van 1938 op een peil, dat nauwelijks 6 pCt. lager was dan dat van de overeenkomstige periode van 1937; en het in 1938 bereikte jaarquantum was per saldo toch altijd nog 15 pCt. grooter dan dat van eenig jaar vóór 1914. Men moet derhalve de zaken niet al te somber inzien, want de economische activiteit is nog steeds zeer groot. Maar toch, gezond is de toestand niet: „The state of the world is feverish rather than healthy; and whatever recovery may be seen is anything but steadfast, since it is dependent on the use of stimulants on the one hand and interrupted by grave disturbances on the other”, zoo schrijft Mr. Beyen op blz. 7 v.v. van zijn verslag.

Deze koortstoestand hangt uiteraard voor een groot deel samen met de internationale politieke tegenstellingen, die wel haar beste uitdrukking vinden in den omvang der bewapeningen. Wij treffen daaromtrent in het verslag een grafiek aan, die beter dan woorden tot uitdrukking brengt, op welk een waanzinnigen weg zich de verschillende staten in hun onderlingen bewapeningswedijver hebben begeven en welke reële verarming daarvan het gevolg moet zijn.

Trend of National Defence Expenditures of the World.

In een zoo bewogen wereld kan zich uiteraard ook het internationale creditverkeer niet behoorlijk ontwikkelen en nog steeds kan men waarnemen, dat groote bedragen, die onder normale en rustige omstandigheden rentegevend en bevruchtend in het bedrijfsleven zouden zijn aangewend, als opgejaagd wild van de eene geldmarkt naar de andere vliegen. In het afgelopen jaar trekt in dit verband de overbrenging van aanzienlijke bedragen van Europa naar Amerika de aandacht.

Dit komt ook naar voren in de goudbeweging, waarover het verslag belangrijke beschouwingen behelst. De omvang van de goudproductie is wederom grooter geweest dan in 1937, en wel 5.6 pCt., waardoor het quantum steeg tot bijna 37 miljoen ons fijn en de waarde is gestegen tot \$1.290 miljoen¹⁾. De staat bovenaan de volgende kolom geeft van een en ander een beeld.

Merkwaardig zijn de verschuivingen tusschen de verschillende landen onderling. Produceerde Zuid-Afrika in 1930 nog meer dan de helft van al het ter wereld voortgebrachte goud, thans is dit aandeel gedaald tot minder dan $\frac{1}{2}$. Door een politiek van ex-

¹⁾ Dit zijn gedevalueerde Dollars van de huidige goudwaarde.

Jaar	Zuid-Afrika	Rus-land ¹⁾	Ver. Staten ²⁾	Canada	Andere landen ¹⁾	Wereld-productie	
	In duizenden ons fijn goud						In mill. dollars
1930	10.716	1.501	2.286	2.102	4.318	20.923	732
1931	10.878	1.656	2.396	2.694	4.702	22.326	781
1932	11.559	1.938	2.449	3.044	5.264	24.254	849
1933	11.014	2.700	2.537	2.949	6.326	25.526	893
1934	10.480	3.858	2.916	2.972	6.950	27.176	951
1935	10.774	4.500	3.619	3.285	7.376	29.554	1.034
1936	11.336	5.280	4.296	3.748	8.338	32.998	1.155
1937	11.735	5.000	4.753	4.096	9.304	34.888	1.221
1938	12.161	5.000	5.008	4.716	9.969	36.854	1.290

¹⁾ Ten deele geschatte cijfers. ²⁾ Incl. Philippijnen.

pluatie van erts van gering gehalte, hetgeen bij den tegenwoordigen goudprijs in verband met de hoogte der kosten nog loonend is, wordt de vooruitgang van de Zuid-Afrikaansche productie opzettelijk beperkt gehouden, teneinde den levensduur van de mijnen te verlengen.

„Dishoarding” van goud door het Oosten speelde in het afgelopen jaar een zeer geringe rol, gelijk uit onderstaande cijfers blijkt:

(In miljoen Dollars, huidige goudwaarde).

Goud uit het Oosten	Br.-Indië ¹⁾	China	Hongkong	Totaal
1931	208	18	20	246
1932	320	39	19	378
1933	202	24	33	259
1934	220	18	22	260
1935	150	14	11	175
1936	109	12	10	131
1937	50	17	1	68
1938	43	0 ²⁾	14	57

Totaal ... 1.302 142 130 1.574

¹⁾ Alleen uit particulier bezit. ²⁾ 1938 importsaldo \$ 4 miljoen.

Het in 1938 ter beschikking gekomen goud heeft zich op zeer ongelijkmatige wijze over de verschillende landen verdeeld. Aan een uitgebreiden cijferstaat betreffende toe- en afnemings van goudreserves van centrale banken en van Regeeringen, waarbij de landen verdeeld zijn in drie groepen, t.w. de winnaars, degenen, wier goudvoorraad gelijk bleef; en de verliezers, ontleenen wij de volgende gegevens.

(In miljoenen \$, huidige goudwaarde.)

Goud reserves van centr. banken en regeeringen	Einde 1936	Einde 1937	Verlies (-) of Winst (+) in 1937	Einde 1938 ¹⁾	Verlies (-) of Winst (+) in 1938
Groep 1:					
Ver. Staten	11.258	12.760	+ 1.502	14.512	+ 1.752
Zweden	240	244	+ 4	321	+ 77
Nederland	490	930	+ 440	995	+ 65
Zwitserland	655	648	- 7	699	+ 51
Gr. Britt.	2.584	2.689 ²⁾	+ 105	2.690 ³⁾	+ 1
Totaal (incl. andere winnaars)	16.166	18.184	+ 2.024	20.236	+ 2.052
Groep 2:					
Totaal	610	623	+ 13	623	0
Groep 3:					
Frankrijk	2.995	2.564	- 431	2.435	- 129
Japan	463	261	- 202	164	- 97
Argentinië	501	469	- 32	431	- 38
Totaal (incl. andere verliezers)	5.080	4.375	- 705	4.056	- 319
Generaal Totaal ²⁾ ..	21.900	23.250	+ 1.350	25.000	+ 1.75

¹⁾ Ten deele geschat. ²⁾ Ten deele geschat en zonder Rusland en Spanje. ³⁾ Zonder Egalisatiefonds, welks stand op 30 Sept. 1937 \$ 1.395 miljoen en op 30 September 1938 \$ 759 miljoen beliep.

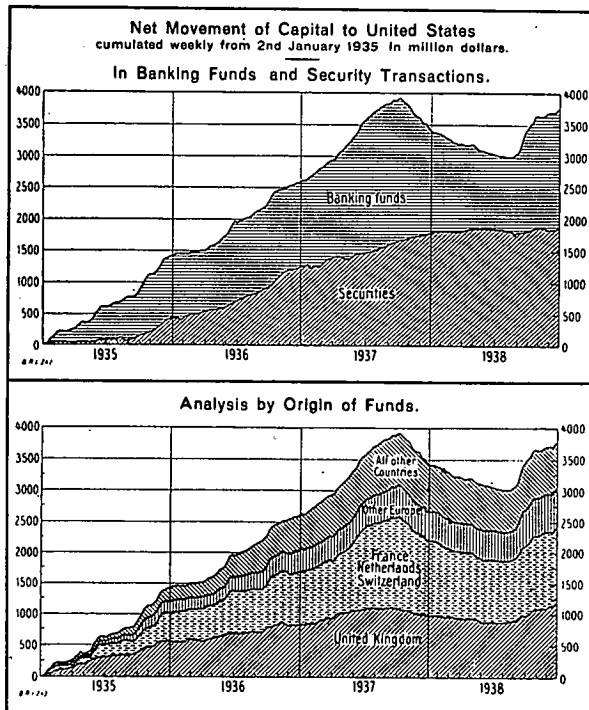
De Vereenigde Staten zijn de grootste winnaars geweest; de verandering in de goudpositie in haar geheel ziet er in dat land als volgt uit:

(In miljoenen \$).

Goudbeweging en verandering in goudvoorraad der Ver. Staten in 1938			
Netto invoer ..	1.974	Toeneming van monetairen goudvoorraad	1.752
Binnenl. prod...	148	Netto toeneming „earmarking” voor buitenl. rekening	333
Totaal	2.122	Totaal	2.085

Meer dan de geheele goudproductie van 1938 is dus naar de andere zijde van den Oceaan verhuisd. Na een terugtocht van kapitaal uit de Vereenigde Staten in de tweede helft van 1937 en in de eerste helft van 1938, nam de stroom van geld naar dat land in het laatst van 1938 weder zeer in omvang en hevigheid toe, waarbij in aanmerking dient te worden genomen, dat het belangrijke exportsaldo der Ver. Staten, in 1938 niet minder dan \$1.134 miljoen beloopende, niet door een dienovereenkomstigen kapitaalexport wordt gedekt en dus den goudtoevloed naar dat land stimuleert.

Van de netto-kapitaalbeweging naar de Ver. Staten in den vorm van banksaldi en door den vreemde verworven effecten geeft onderstaande grafiek, welke wij aan het verslag ontleenen, een beeld:

Zagen de Ver. Staten zich in 1938 geld toevloeien, ten deele in den vorm van goud, zoo waren de groote verliezers Frankrijk, Japan, en — als men met den omvang van het Egalisatiefonds rekening houdt — vooral ook Engeland.

Zoo toont dus de wereld een zeer bewogen beeld, dat er in 1939 niet minder op geworden is. Integendeel, de geldstroom naar de Vereenigde Staten heeft met kracht aangehouden, zooals wij ook hier te lande hebben bespeurd.

Het gevolg zal zijn, dat in het thans loopend jaar, naar het zich voorshands laat aanzien, Nederland met vele andere landen van de groep der goudwinnaars naar de verliezers zal verhuizen.

Het is in deze verwarde wereld, waarin de bewa-
pening alle vroegere berekeningen gaat doorkruisen,
uiteraard zeer moeilijk om de juiste richtlijnen der
economische politiek in het oog te blijven houden.
Over deze politiek behelst het verslag van Mr. Beyen
ditmaal beschouwingen, die wij met meer genoegen
hebben gelezen, dan de desbetreffende uiteenzettingen
van zijn voorganger Mr. Trip en dan het ietwat kleur-
looze betoog, dat in het verslag over 1937 werd aan-
getroffen.

* * *

Het op peil houden van de economische activiteit
en het uitschakelen van de werkloosheid zonder den
grondslag voor nieuwe evenwichtsstoringsen te leggen
is het hoofdprobleem, waarmede men in de conjunc-
tuurpolitiek te maken heeft en ten aanzien waarvan
tal van experimenten zijn verricht. Deze hebben
slechts dan tot een afdoend resultaat met betrekking
tot de werkloosheid geleid, wanneer of de Staat de
leiding van het geheele economische leven op zich
heeft genomen (Mr. Beyen heeft hier kennelijk het
oog op Duitschland) of de eenig noodzakelijke voor-
waarde voor ruime tewerkstelling van arbeidskrachten
is vervuld, bestaande in het tot stand brengen van
een juiste verhouding tusschen opbrengst en
kosten.

Zeer terecht wijst Mr. Beyen op het groote gevaar
van ontijdige loonsverhooging in hausseperioden, een
factor, welke bijv. de Amerikaansche conjunctuur in
1937 zeer ongunstig heeft beïnvloed. Wil men een op
expansie gerichte economische politiek volgen, en
daarbij door de uitvoering van openbare werken sti-
muleerend op het economisch leven inwerken, zoo kan
daarvan, aldus de President, een gunstige werking uit-
gaan, mits echter worde vermeden, dat juist door de
openbare werken een opwaartsche druk op de kosten
in het bouwbedrijf wordt veroorzaakt, waardoor de
ontplooiing van de particuliere bedrijvigheid in den
kiem gesmoord wordt. Het is te hopen, dat de kritiek
aan het adres van de Amerikaansche conjunctuurpoli-
tici, die in deze woorden implicite ligt opgesloten,
te bevoegder plaatse de aandacht zal krijgen, welke
zij verdient.

Als voorbeeld van een geslaagde expansiepolitiek
wordt in het verslag op Zweden gewezen. Wij halen
deze passage in extenso aan:

„Much attention has been devoted to the Swedish pu-
blic-works policy in the years 1932—35 when, in order to
stimulate business and give some temporary work to the
unemployed, fairly substantial provisions were made in
the budget for increased spending of public money, the
charges being met by a temporary increase of the national
debt. It is of some interest to note that, notwithstanding
the inauguration of this policy (and the depreciation
of the Swedish crown in 1931), the wages of Swedish work-
ers, including those in the building trade, were reduced
by 4 to 10 per cent in the period 1931—34. A Swedish
Royal Commission reporting in 1938 on conditions in the
building industry ascribed the intense development of build-
ing in Stockholm during the years 1934—37 largely to
the reduction in building costs and to the low interest
rates at which money had been readily available for house
financing. With the improvement in Swedish business
from 1934 to 1937, not only was the cut in wages which
had been conceded during the depression fully restored but
additional increases were obtained in most branches of
industry. The policy thus pursued, which has led to a
remarkable reduction in the number of unemployed, has
been as much in the interests of labour as of the employers.

„Equilibrium in the Swedish cost and price structure
was thus re-established, on the one hand, by a reduction
of costs (decrease in wage rates, etc.) and, on the other,
by a series of expansionist measures including the in-
auguration of a public-works policy and the gradual appli-
cation of cheaper money rates, which in a measure also
served to reduce the cost of production. If Swedish experi-
ence be compared with that of other countries, it may
be concluded that one-sided reliance on expansionist meas-
ures is a dangerous line of policy; neither cheap money

nor the spreading of purchasing power through the budget or by increases of wages has anywhere brought about a sustained revival of business so long as the re-establishment of a real equilibrium within the cost and price structure has been impeded by internal or external causes."

De hier en elders in het verslag ontwikkelde gedachtegang komt geheel overeen met het door schrijver dezes sinds jaren verdedigde standpunt, dat in tijden van ernstige depressie een politiek van reflatie, zoo noodig gebaseerd op versnelde uitvoering van overheidswerken en financiering daarvan, door mobilisatie van opgepot geld en, zoo noodig, door geldcreatie „ad hoc", slechts dan succes kan hebben, wanneer zij gepaard gaat met verlaging van de productiekosten, inzonderheid van de loonen en van de rente. Het is, dunkt ons, zeer verheugend, dat ditzelfde standpunt met grooten nadruk in het verslag van de B.I.B. naar voren komt.

Dat bij zulk een expansiepolitiek het streven naar „cheap money" een zekere rol zal spelen, laat zich hooren.

Maar het stemt al weder tot voldoening, dat de President van de B.I.B., dien wij ook in dit opzicht als geestverwant ontmoeten, waarschuwt tegen het groote gevaar om van „cheap money" een perpetueel instituut te maken. Onder verwijzing naar de desbetreffende beschouwingen in het Macmillan-rapport van 1931, dat in dit opzicht nog alleszins lezenswaard is, bepleit de President een niet op stabiliteit, maar op variatie gerichte discontopolitiek, waarbij uiteraard noodelooze discontoveranderingen vermeden moeten worden, maar waarin het wèl past om in tijden van toenemende hausse door middel van discontoverhoging een waarschuwingssein te geven:

„Looking back on developments in recent years, there can be little doubt that if in the late autumn of 1936 a warning had been given by an increase in bank rate business people would have become more hesitant and as a result avoided the unduly large purchases of stocks, the raising of prices and the substantial increases in wages. By this hesitation a more balanced position would have been maintained and a great decline in industry and employment would have been avoided."

* * *

Slechts op één punt meenen wij, dat de President der B.I.B. heeft nagelaten een juisten kijk op de ontwikkeling der conjunctuur en der te dien opzichte gevolgde politiek te geven. Wij bedoelen het vraagstuk der devaluatie.

Tegenover dit probleem staat de Bankpresident nog steeds ietwat onwennig, al is hij lang niet zulk een goddogmaticus als zijn voorganger. Maar het trekt toch wel de aandacht, dat als voorwaarde voor het welslagen van de Zweedsche economische politiek niet wordt genoemd de devaluatie van de Kroon in overeenstemming met het Engelsche Pond. Zweden had nimmer zoo gunstige resultaten kunnen bereiken als het gedaan heeft, ware het niet, dat het zich met betrekking tot het buitenland had weten te onttrekken aan de geweldige deflatie, die sinds 1929 aan den gang was en die zich in 1931 in versneld tempo voltrok.

* * *

Onder verwijzing naar de periode 1925—1930, in welk tijdvak de internationale handel aanzienlijk is toegenomen bij stabiele wisselkoersen, wordt in het verslag (blz. 14) betoogd, dat de ervaring, opgedaan met de toenmaals vrijwel algemeene toepassing van den gouden standaard, veelmeer ten gunste dan ten nadeele van dezen standaard mag worden aangehaald.

Hieraan wordt dan toegevoegd de opmerking, dat, als een land een relatief te hoog kostenniveau heeft, rechtstreeksche kostenverlaging meer uitzicht op

duurzaamheid van het economisch herstel biedt dan devaluatie, daar deze laatste licht tot verstoringen in den internationalen handel aanleiding kan geven.

Dit nu lijkt ons een terugval in een gedachtegang, die tegenover de rest van het verslag teleurstellend aandoet.

Ongetwijfeld, de handel heeft zich in de door den President genoemde periode sterk ontwikkeld, maar men zal toch niet kunnen beweren, dat bij de destijds heerschende credietoverspanning de wereld op een evenwichtige wijze was opgebouwd. Veeleer hebben de stabiele wisselkoersen en de mede daardoor gestimuleerde internationale credietverleening een soort van „calmans" gevormd voor een patiënt, wiens kwalen daardoor tijdelijk onvoelbaar gemaakt werden om later met te grooter heftigheid aan den dag te treden. En hoe bij volkomen gebrek aan internationale coördinatie in de geldpolitiek in de groote depressie na 1929 de oplossing gevonden had kunnen worden zonder een verbreking van de banden tusschen geld en goud en zonder de uitschakeling daardoor van de internationale deflatietendenzen, valt met den besten wil niet in te zien.

Laat ons hopen, dat ook dit restant van misplaatste goudvereering in het in 1940 uit te brengen 10e jaarverslag van de B.I.B. zal blijken te zijn verdwenen. In het negende verslag vormt het een kleine dissonant.

Niemand zal voor zijn rekening willen nemen, dat er maar in het wilde weg met de wisselkoersen gemanipuleerd moet worden; in een maatschappij, waarin een goede geldpolitiek heerscht, zooals ook Mr. Beyen deze nastreeft, zal meestal stabiliteit van wisselkoersen te handhaven zijn. Maar als men — gelijk in 1929 en volgende jaren — te maken krijgt met een tijd, waarin zich een geweldige deflatie voltrekt, die harerzijds een reactie is op te ver gegane credietexpansie in de voorafgaande periode, zoo is het dwaasheid om zich in een dergelijk deflatieproces te laten meeslepen en zich te begeven op den weg eener hopelooze rechtstreeksche verlaging van het kostenniveau bij handhaving van de valuta; en omgekeerd dient er evenzeer voor te worden gewaakt, dat men zich niet via een gemeenschappelijken standaard laat meeslepen in een van andere landen uitgaande ongewenschte inflatie.

De waarschuwing van het verleden moge ook behoeven voor een ontijdig herstel van den gouden standaard zonder waarborgen tegen herhaling van de vroeger begane fouten. Het is ook om deze reden, dat wij de bovenbedoelde uitlating van Mr. Beyen minder gelukkig achten.

* * *

Dit moge intusschen den eindindruk van het 9e verslag der B.I.B. niet bederven: deze indruk kan, naar het ons voorkomt, niet anders dan uiterst gunstig zijn. De President heeft gestreefd naar het aangeven van richtlijnen voor de economische politiek, welke ons, op de enkele hierboven weergegeven uitzondering na, voorkomen gezond te zijn en aanbeveling te verdienen.

Alleen... het is jammer, dat in de huidige omstandigheden de economische wijsheden als gevolg der bewapening maar in zeer beperkte mate in toepassing worden gebracht. Voorloopig zal men er wel niet al te veel oor naar hebben. Maar, al moet al deze wijsheid dan ook een tijdlang in de koelkast worden bewaard om op een gunstiger oogenblik te worden toegediend, dit mag nimmer verhinderen, dat men telkens en telkens weer de aandacht vestigt op de juiste economische beginselen en op de voordeelen, die het menschedom van het nuttigen van den inhoud van genoemde koelkast kan deelachtig worden. Dit te hebben gedaan, schijnt ons de verdienste van den President der B.I.B.

DE VERGROOTING VAN HET UITVOER-PERCENTAGE VOOR RUBBER.

Toestand.

De beslissing van het internationale rubbercomité inzake het uitvoerpercentage moet steeds worden beschouwd in het kader van de op het oogenblik van het besluit heerschende omstandigheden, omdat de statistische verhoudingen en de prijsbeweging geen volkomen onderling afhankelijke factoren zijn. Weliswaar zullen de statistische verhoudingen op den duur, doch dan in het kader van andere factoren — vooruitzichten der algemeene conjunctuur, algemeene prijsbeweging op de goederen- en effectenmarkten, politieke situatie — het prijsverloop beïnvloeden, doch aan den invloed op den duur heeft het comité weinig, indien de dadelijke reactie dermate ongunstig zou zijn, dat de verbetering op den duur ten opzichte van het oogenblik vlak voor de beslissing geen verbetering beteekent. Op het oogenblik van het besluit — 16 Mei — was de politieke situatie, hoewel geprononceerder, nog verre van fraai, terwijl de markt reeds weken lang een volkomen oninteressant beeld vertoonde, tot uiting komende in het handhaven van den prijs van rubber te Londen op $7^{15}/16$ d.; voorbijgaand was de prijs nu eens 8, dan weer $7^{7}/8$ d., doch hij kwam steeds op $7^{15}/16$ terug, iets ongekends bij een artikel als rubber. Symington & Wilson, de bekende rubbermakelaars, hebben erop gewezen, dat de speculatie op de markt, die overigens goed is voor het houden van een voorraad van ongeveer 150.000 ton, geheel ontbrak. De verwachting op de markt was, dat de quota verhoogd zouden worden. Onder deze omstandigheden moest het comité besluiten over het restrictie-percentages voor het derde kwartaal en het heeft het uitvoerquotum met 5 pCt. vergroot, dus de restrictie met eenzelfde percentage verlicht. In het milieu van de markt kan men dit in zekeren zin optimistisch noemen, ten opzichte van de statistische verhoudingen kan men het besluit met evenveel recht als pessimistisch betitelen. Dit merkwaardig dualisme vindt zijn oorzaak in de tweevoudige taak der rubberrestrictie, het brengen van den prijs op een redelijk niveau en het aanpassen van vraag en aanbod.

Redelijke prijs.

Vraagt men den rubberproducent, of hij den heerschenden marktprijs redelijk acht, dan zal men in den regel een ontkennend antwoord krijgen, omdat de winstmarge nog zeer onvoldoende wordt geacht. Aangenomen mag echter worden, dat de prijs van ongeveer 8 d. voor de groote meerderheid der producenten winst laat en de vraag is alleen maar, of deze winst voldoende is om aan den productiefactor kapitaal een redelijke vergoeding te geven. Dit is een vraagstuk van waardeering, waarbij men maar al te graag uit het oog verliest, dat een deel van het in de rubber geïnvesteerde vermogen van maatschappelijk standpunt verloren is, al blijft de investatie van individueel standpunt noodzakelijk, een tegenstrijdigheid, welke voortspruit uit de interne regeling der restrictie. De vraag, of de prijs een redelijk niveau heeft bereikt, is er dus een van appreciatie en daarover valt niet met argumenten te twisten, zoolang men iemand niet kan overtuigen. De prijs ligt thans zoowat op het gemiddelde van 1936 en, behoudens het jaar 1937, boven het gemiddelde der overige restrictiejaren.

Op het besluit van het comité was het antwoord van de markt dadelijk gunstig, de prijs kwam, echter met zeer geringe affaare, dadelijk boven de 8 d.; wel een bewijs, dat de psychologie der markt juist was aangevoeld, hoewel, naar onze meening weinig rekening was — en ook kon worden — gehouden met de *statistische verhoudingen*. Deze vallen in twee groepen uiteen, t.w. de voorraden als bestaande gegeven en de verhouding verbruik-uitvoer.

Bij de *voorraadpositie* kan men de laatste maanden een voortdurend kleiner worden vaststellen. Wij denken hierbij dan uiteraard aan de voorraden buiten de restrictiegebieden, omdat die, welke erbinnen liggen opgeslagen slechts een indirecten — en dan prijsdrukkenden — invloed kunnen uitoefenen. Aan de overzichten van het internationale rubbercomité ontleenen wij het volgende overzicht:

Tijdstip	Voorra- den in afscheep- havens	Voorra- den in Amerika	Voorra- den bij Eng. fabrik.	Voorra- den el- ders op geslagen	Stoo- mend	Totaal
Ult. Sept. 1938	36.985 t.	269.937 t.	20.332 t.	97.272 t.	99.000 t.	579.238 t.
Ult. Dec. 1938	28.403 „	245.413 „	15.631 „	86.853 „	80.000 „	456.260 „
Ult. Maart 1939	24.712 „	219.843 „	19.369 „	72.235 „	102.000 „	438.159 „

Hierbij zijn dus buiten beschouwing gelaten de voorraden in Japan, Frankrijk en te Amsterdam.

Analyseert men de cijfers per ultimo Maart — een totaal, dat op zichzelf reeds ten opzichte van het gedurende het restrictie-tijdvak bereikte, laag is — dan komt men weliswaar tot de conclusie, dat de wereldvoorraad buiten de restrictiegebieden een verbruik van ruim 5 maanden van het gemiddelde voor het eerste kwartaal representeert, doch een nadere beschouwing leert, dat de werkelijke verhoudingen anders zijn; immers

van den wereldvoorraad buiten de restrictiegebieden ad totaal	438.159 ton
zijn in Amerika opgeslagen	219.843 ton ¹⁾
stoomend naar Amerika	56.877 „
Totaal Amerikaansch belang	276.720 „

161.439 ton

daarvan in handen van Engelsche fabrikanten

(ijzeren stock) 19.369 „

zoodat feitelijk een voorraad resteert van 142.070 ton

¹⁾ Blijkens nadere berichten bedraagt deze voorraad, volgens een door het Departement van Handel ingesteld onderzoek, slechts 205.900 ton. Hiermede hebben wij in ons betoog geen rekening gehouden; het maakt de voorraadpositie iets gunstiger.

om de behoeften van de invoerlanden behalve de Vereenigde Staten te bevredigen. Deze invoerlanden hebben in het eerste kwartaal geabsorbeerd 125.747 ton, zoodat deze voorraad feitelijk nog geen $3\frac{1}{2}$ maand absorptie van deze groep rubberverbruikers representeert. De voorraad der Amerikanen tegenwoordig daarentegen ongeveer een half jaar verbruik, en heeft in zooverre indirecte beteekenis, dat hij dezen in staat stelt eventueel een tijdlang uit de markt te blijven, doch het is, zelfs de politieke situatie daargelaten, zeer de vraag, of men in de Vereenigde Staten naar een belangrijk verder teruglopen der voorraden zal streven; die per einde December 1938 waren de laagste van de voorraden op het einde van het jaar sedert 1930.

Onder deze omstandigheden kan men de voorraadpositie zeker niet ongezonder noemen; een voorraad van $3\frac{1}{2}$ maand absorptie, en aangenomen, dat de Amerikanen de thans ter beschikking staande rubber als ijzeren stock zullen beschouwen, zelfs een *voorraad van nog geen twee maanden* absorptie der invoerlanden kan men niet anders dan klein noemen. Er kan in elk geval geen enkele goede grond worden aangevoerd om doelbewust naar een verdere verlaging van dit cijfer te streven, tenzij men den prijs onredelijk laag zou achten.

Tevens moet worden bedacht, dat de verwachting op de markt is, dat de totale voorraden buiten de restrictiegebieden per ultimo Juni tot ongeveer 400.000 ton zullen zijn gedaald.

In dit verband is het interessant de *verhouding uitvoer-absorptie* na te gaan. Wat den uitvoer betreft, kan het volgende overzicht worden opgesteld:

uitvoer van de restrictielanden, behalve Fransch Indo-China en Siam op een basis van 55 pCt. ongeveer	201.000 ton
uitvoer van Fransch Indo-China en Siam	28.000 „
uitvoer der overige productiegebieden	8.000 „
totale uitvoeren in het derde kwartaal	ongeveer 237.000 ton

Bedacht moet worden, dat de restrictielanden in 1938 en het eerste kwartaal van het loopende jaar ongeveer 32.000 ton meer dan toegestaan hebben uitgevoerd en dat dit vooruitlopen op de toekomst zeker gedeeltelijk kan worden volgehouden, doch dat aangenomen moet worden, dat een deel ervan ten laste van de uitvoeren in den loop van dit jaar zal worden gebracht. Een raming van den uitvoer op 237.000 ton zal dus zeker niet ver overschreden worden, tenzij de prijs een stimulans zou geven om in deze periode verder op toekomstige uitvoeren vooruit te loopen, wat dan later zal moeten worden ingehaald.

Hoe staat deze uitvoer nu tegenover de absorptie? Deze laatste wordt voor het eerste kwartaal geraamd voor alle invoerlanden tezamen op 264.511 ton, voor het derde kwartaal van het ongunstige jaar 1938 op 221.424 ton en voor het jaar April 1938/Maart 1939 (dus met 9 maanden van 1938) op 965.330 ton of gemiddeld per kwartaal op 241.000 ton. Vergelijkt men deze cijfers met dat voor den geraamden uitvoer van 237.000 ton, dan meenen wij, dat onze conclusie, dat het besluit in verband met de statistische verhoudingen pessimistisch is, volkomen gemotiveerd wordt. Nu kan men stellen, dat groote vorming van oorlogsvoorraden heeft plaats gevonden en dat, indien de politieke toestand rustiger zou worden, deze zullen worden verbruikt. Deze oorlogsvoorraden zijn niet in de voorraadcijfers opgenomen, voor zoover zij zijn begrepen in de absorptiecijfers der landen, voor welke geen zuivere verbruikcijfers beschikbaar zijn, dus voor alle landen, behalve de Vereenigde Staten en het Vereenigd Koninkrijk. Van het aanleggen van zulke voorraden op groote schaal in die landen is echter niets gebleken, zoodat daarmede o.i. geen rekening mag worden gehouden.

Conclusie.

Hoezeer dus, naar onze meening, het besluit van het comité de statistische positie heeft onderschat, meenen wij toch, dat weinig anders kon worden gehandeld. Een grooter vrijgeven van uitvoer zou zeer waarschijnlijk tot een prijsdaling hebben geleid, welke de voordeelen van een vergroting der productie meer dan teniet zou hebben gedaan en hieruit blijkt weer eens de juistheid van onze meening, dat hier twee doeleinden aan elkaar gekoppeld zijn geworden, die door het dynamische karakter van het intermediair, dat „markt” heet, niet gekoppeld kunnen worden, omdat hier niet „op den duur” in eerste instantie beslist, doch veelal „op het oogenblik”, zooals dit door een zelfstandige, onafhankelijke groep, het marktperoneel, wordt geïnterpreteerd.

Tenslotte nog een enkel woord over het *Amerikaansche ruilplan*.

Het groote plan, waarbij meer dan 200.000 ton rubber zijn betrokken, schijnt te zijn opgegeven voor een veel bescheidener, dat slechts rekent met 32.000 ton rubber. Hieraan zouden dan niet de bezwaren kleven, die wij aan het groote verbonden zagen en tegen inwilliging ervan behoeven rubberproducenten zich in het algemeen niet te kanten. Volgens berichten uit de City zou het evenwel een ruiltransactie tusschen Amerika en Engeland betreffen en indien hiervoor extra quota zouden moeten worden vrijgegeven, kunnen hieruit natuurlijk vraagstukken voortspruiten, welke oplossing ons echter niet onmogelijk voorkomt.

Hoewel welhaast moet worden aangenomen, dat dit probleem ook in de vergadering van het internationale rubbercomité ter sprake is gekomen, werd daaromtrent in het communiqué niets medegedeeld.

Het zal thans zeer interessant zijn het verdere verloop op de rubbermarkt te volgen; zou inderdaad een verdere afnemning van voorraden plaats hebben, dan zou zulks wel eens een prijsstijgende werking kunnen uitoefenen, welke dan vermoedelijk tot een verdere verzachting van de restrictie zou leiden. J. F. H.

SUIKERSCHAARSCHTE?

Wanneer men de cijfers van de zichtbare suiker-voorraden, zooals die in het huidige nummer van dit tijdschrift gepubliceerd worden, beziet, dan lijkt het paradoxaal om van een suikerschaarschte te spreken. Immers, de totale zichtbare voorraden in Europa bedroegen op 1 April 3.618.000 tons tegen 3.901.000 en 3.339.000 tons in de beide voorafgaande jaren en de totale zichtbare wereldvoorraden 6.547.000 tons tegen resp. 6.904.000 en 5.775.000 tons. Toch is de notering voor ruwsuiker spoedige levering in Londen op het oogenblik Sh. 8/3 c.i.f., tegen Sh. 5/- en Sh. 6/6 c.i.f. op hetzelfde tijdstip in de twee laatste jaren, terwijl December-levering op de termijnmarkt thans ruim Sh. 2/- lager genoteerd wordt en in vroegere jaren latere levering fractioneel hoger gewaardeerd werd dan vroeger.

Deze eigenaardige verhouding is het gevolg van de bestaande restrictie der suikerexporten uit de productielanden, die dus daarmede haar doel — verhooging van den wereldsuikerprijs tot een basis, die de zonder subsidies werkende producenten weer eenige winst laat — bereikt heeft. Maar zonder den voor het eerst sedert vele jaren tegengevallen bietsuikerooft in Europa, waardoor verschillende landen het hun toegewezen quotum niet konden exporteerden, en de veel kleinere productie in Britsch-Indië, hetgeen tot onverwacht groote importen in dit land leidde, zoude dit resultaat nog niet bereikt zijn, terwijl ook het vormen van speciale voorraden door eenige Regeeringen in Europa hiertoe bijgedragen heeft. De hierboven genoemde voorraadcijfers omvatten dus ook de hoeveelheden, die wegens de restrictiemaatregelen tot het begin van het derde conventiejaar — 1 September a.s. — geblokkeerd zijn en hetgeen van Regeeringswege als dadelijk beschikbare voorraad in geval van oorlog aangehouden wordt. De op het oogenblik heerschende schaarschte aan disponibele ruwsuiker is dus zuiver kunstmatig.

Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk, dat men tracht aan de voor vele raffinaderijen in verband daarmede ontstane moeilijkheden tegemoet te komen, hoe verheugend overigens ook de hogere prijzen voor die producenten zijn, welke nog de beschikking hebben over een onverkocht gedeelte van hun exportquotum.

Hiervoor kwam van 10 tot 12 Mei in Londen de Internationale Suikerraad bijeen. Geconstateerd werd, dat voor het tweede conventiejaar (1 September 1938 — 31 Augustus 1939) de behoefte van de vrije markt ongeveer 380.000 tons te laag geraamd was, terwijl ook de raming van het kwantum, dat sommige landen van de hun toegewezen quota niet zouden uitvoeren, ongeveer 100.000 tons te laag gesteld was. Om hieraan tegemoet te komen werd voorgesteld de landen, die in staat zijn het verleden jaar vrijwillig afgestane gedeelte van hun quotum alsnog vóór 31 Augustus uit te voeren, daartoe te machtigen, hetgeen een kwantum van 239.000 tons zoude omvatten, nl. Cuba 72.561 tons, Rusland 65.956 tons, Nederland resp. Ned.-Indië 62.606 tons, San Domingo 20.707 tons, Haiti 2170 tons, Australië 7500 tons en Zuid-Afrika 7500 tons. Dit voorstel werd telegrafisch aan de conventielanden overgebracht, die volgens art. 41 der overeenkomst binnen 5 dagen hun besluit moesten mededeelen. Naar verluidt, werden van totaal 95 stemmen 80 afgegeven, waarvan 76 ten gunste van het voorstel luiden, zoodat de vereischte meerderheid van 3/5e ruim gehaald werd. Indien eenige der genoemde landen het hun toegewezen extra-kwantum niet kunnen of willen exporteerden, waarbij vooral aan Rusland gedacht wordt, zouden andere producenten daarvoor aangewezen kunnen worden.

Buitendien maakt Engeland aanspraak op „directe” verhooging van de quota van de Britsche Dominions en Koloniën met 153.225 tons, op welke verhooging Engeland recht had voor het „derde” conven-

tiejaar voor uitbreiding van het verbruik binnen het Britsche Rijk, hetgeen in een begin Juni te houden vergadering van den Suikerraad behandeld en zonder twijfel goed gevonden zal worden.

Al zullen van de overzeesche landen alleen Cuba, San Domingo en eenige der Engelsche Koloniën voor spoedige levering in de Europeesche verbruikslanden in aanmerking komen, zoo kunnen deze maatregelen toch tot gevolg hebben, dat de daling van de prijzen voor spoedig leverbare suiker, die ingetreden is toen de recommandaties van den Suikerraad bekend werden, voortgang zal hebben. Maar ook de prijzen voor latere levering, die overigens niet hoog genoemd kunnen worden, zullen zich aan den invloed dezer daling niet kunnen onttrekken, tenzij spoedig een besluit genomen wordt betreffende een behoorlijke restrictie in het derde conventiejaar. Daarvan zal inderdaad veel afhangen voor de verdere ontwikkeling der suikerprijzen. A. V.

DE RIJKSMIDDELEN OVER APRIL.

Algemeen beeld.

Blijkens het in dit nummer voorkomende overzicht van den stand van 's Rijks middelen heeft de maand April een alleszins bevredigende ontvangst voor 's Rijks schatkist opgeleverd. De gewone, niet-directe heffingen brachten ditmaal tezamen *f* 38.986.900 op tegen *f* 32.663.200 in dezelfde maand van het vorige jaar en vertoonden mitsdien een vooruitgang van *f* 6.323.700. En voorts werd de gemiddelde maandraming overschreden met een bedrag van *f* 2.176.400.

Bij nadere analyse blijkt de stijging voornamelijk te zitten in de invoerrechten en in de omzetbelasting, die gezamenlijk *f* 6.134.100 meer dan in April 1938 verschaften. Maar ook de dividend- en tantiëmebelasting, het statistiekrecht, de wijnaccijns, de gedistilleerdaccijns, de bieraccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de couponbelasting, de registratierechten, de successierechten en de loodsgelden vertoonden een hooger opbrengstcijfer. Slechts een viertal accijnzen (die op zout, geslacht, suiker en tabak) alsmede de zegelrechten bewogen zich in dalende richting. Wat de verhouding tot de raming betreft, maakt de thans gepubliceerde middelenstaat een minder goed figuur. Bij tien van de zeventien middelen bleef de opbrengst bij de maandraming ten achter. Niettemin mag het eindresultaat niet onbevredigend worden geacht.

Het vrij goede verloop van de maand April oefende uiteraard een gunstigen invloed uit op het overzicht van de reeds verstreken periode. De totale opbrengst over de eerste vier maanden bedraagt *f* 148.546.800 tegen *f* 136.697.800 in hetzelfde tijdvak van 1938 en bij een evenredige raming van *f* 147.241.700. De achterstand in de raming is hier mede in een surplus omgezet. In vergelijking met het vorige jaar droegen tien middelen tot de vermeerdering bij met een gezamenlijk bedrag van *f* 14.351.900; de overige zeven middelen daalden tezamen met *f* 2.502.900.

Dividend- en tantiëmebelasting.

De dividend- en tantiëmebelasting liet ditmaal een stijging in opbrengst zien van *f* 258.700. Nu is de loop van dit middel uiterst onberekenbaar en waar het grootste gedeelte in het midden van het jaar binnenkomt, zijn de opbrengsten van de eerste maanden van het jaar van minder belang. Het stemt echter tot tevredenheid, dat tot dusver *f* 198.800 méér kon worden verantwoord dan in dezelfde maanden van 1938.

Invoerrechten.

De met ingang van 1 Maart jl. in werking getreden verhooging van het tarief van invoerrechten doet haar invloed krachtig gevoelen. Na de record-op-

brengrst van de vorige maand, was de ontvangst van April jl. ook weer hoog, t.w. *f* 9.937.100 of *f* 2.077.800 meer dan in de vierde maand van 1938. Behalve aan het nieuwe tarief moet ook aan het „hamsteren” in binnen- en buitenland worden gedacht. Uit de opbrengst van het statistiekrecht (toeneming *f* 11.800) blijkt, dat onze geheele in- en uitvoer door deze vorming van voorraden is toegenomen. Gerekend over vier maanden vertoonden de invoerrechten een vermeerdering van *f* 6.344.300, terwijl het statistiekrecht met *f* 11.700 is gestegen.

Accijnzen.

Met de accijnzen liep het in de afgelopen maand iets minder gunstig, doch, gezien het bevredigende resultaat van het eerste kwartaal, behoeft de tegenvaller van April niet al te zeer te verontrusten. Het zout bracht ditmaal *f* 84.800 minder op. Dit middel is den laatsten tijd nogal wisselvallig. De maand Maart jl. gaf een mooie opbrengst. Over het algemeen zijn de ontvangsten echter beneden het normale; gerekend over vier maanden, is een achterstand ontstaan van *f* 248.100. Ook de geslachtaccijns gaf een decrees te zien (van *f* 45.200). Reeds voor de derde maal kon de geslachtaccijns de 6 ton niet halen. De inzinking van den laatsten tijd moet aan een daling van de veeprijzen, wellicht ook aan een vermindering van het rundvleeschverbruik worden toegeschreven. De wijnaccijns gaf *f* 4.700 méér, doch de eerste maand van het kwartaal is voor deze heffing van weinig beteekenis. Het gedistilleerd leverde *f* 47.400 meer op dan in April 1938; bovendien werd de maandraming met *f* 44.600 overtroffen. Hetzelfde geldt van den bieraccijns; hier werd de opbrengst van dezelfde maand van het vorige jaar met *f* 91.500 en de maandraming met *f* 72.500 overschreden. Gerekend over vier maanden, hebben de beide laatstbesproken middelen resp. *f* 418.700 en *f* 420.400 meer voor de schatkist opgeleverd. Daarentegen daalde de suikeraccijns ditmaal met *f* 248.500. Toch valt de vergelijking met het vorige jaar, voor wat de reeds verstreken maanden betreft, nog in het voordeel van 1939 uit. In het tijdvak Januari t/m. April kon nl. *f* 309.500 meer worden geboekt dan in hetzelfde tijdvak van 1938; echter werd *f* 158.500 minder ontvangen dan waarop blijkens de raming was gerekend. Tenslotte de tabaksaccijns, die ditmaal met *f* 158.000 terugliep. Wellicht is hierin een wisselwerking te zien met de vorige maand, toen de tabaksaccijns zeer goed was. Niettemin trekt het de aandacht, dat tot dusver *f* 17.200 minder is binnengekomen dan in de eerste vier maanden van het vorige jaar.

Andere indirecte heffingen.

De belasting op gouden en zilveren werken ging door de toeneming der productie vooruit met *f* 4.600, waardoor de in de afgelopen maanden verkregen voorsprong tot *f* 16.800 steeg. De omzetbelasting kwam niet minder dan *f* 4.056.300 uit boven de ontvangst van April 1938 en overtrof de maandraming met *f* 2.861.700. Door de gewijzigde betalingsregeling komen de bedragen, die bij wijze van aanslag worden geïnd, thans in de eerste maand van het kwartaal binnen. Dat de jongste wetswijziging ook een zwaardere heffing beteekent, kan intusschen worden afgeleid uit het feit, dat in de eerste vier maanden *f* 6.557.300 meer is geheven dan in dezelfde periode van 1938. Bij wijze van uitzondering wees de couponbelasting ditmaal een hooger opbrengstcijfer aan (toeneming *f* 35.500), in de eerste vier maanden is echter reeds een achterstand ontstaan van *f* 146.000.

De zegelrechten waren in de afgelopen maand al heel laag; de ontvangsten bleven nog *f* 219.300 achter bij de waarlijk niet hooge opbrengst van April 1938 en *f* 694.000 bij de gemiddelde maandraming. De teruggang kan niet worden geweten aan een trager vloeien van de beursbelasting, daar laatstgenoemde heffing juist een weinig (met *f* 12.500) vooruit-

ging. Er is op economisch gebied weinig activiteit. De registratierechten hadden iets minder van de depressie te lijden; zij vertoonden althans nog een kleinen vooruitgang (van f 20.900), al werd de gemiddelde maandraming dan ook niet bereikt (tekort f 135.800). Gerekend over vier maanden, hebben de zegel- en de registratierechten onderscheidenlijk f 368.900 en f 367.600 minder opgeleverd dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar.

Voor het eerst in dit jaar kwamen de successierechten boven de maandraming van f 4 miljoen uit (met f 112.000); vergeleken met April 1938 viel een vooruitgang te constataren van f 460.200. Toch kon dit de ongunstige resultaten van het eerste kwartaal niet goed maken; een vergelijking over vier maanden valt in het nadeel van 1939 uit (ontvangst f 1.256.000 lager). Van den verderen loop van deze heffing is, gezien het wisselvallig karakter, nog niets te zeggen. Tenslotte moet nog worden gewezen op de stijgende opbrengsten der loodsgelden; ditmaal bedroeg de vermeerdering f 10.200; over vier maanden werd een hogere bate van f 23.500 verkregen.

Directe belastingen.

Zoolang het nieuwe belastingjaar zijn invloed nog niet doet gevoelen, komt er in den stand van de directe belastingen weinig wijziging. In den loop van de maand April jl. steeg het totale kohierbedrag van alle directe heffingen van f 46.191.800 tot f 46.914.200. Vergeleken met den stand van het overeenkomstige dienstjaar op 30 April 1938, is er een voordeelig verschil te constataren van niet meer dan f 80.600. Overigens vertoonen de onderscheidene middelen een onderling verschillend beeld. De grondbelasting staat f 4.442.000 lager te boek; de achterstand is een gevolg van te late vaststelling van provinciale opcenten. De toeneming van het zuiver bedrag der kohieren bij de inkomstenbelasting ad f 4.811.300 is te danken ten deele aan de verhooging der opcenten en voorts aan de verbetering van de conjunctuur in 1937. De verschillen zijn bij de overige heffingen vrij gering en kunnen niet nader worden toegelicht.

AANTEKENINGEN.

Verschuivingen op de wereldmarkt van kantoor-machines.

Na in 1933 een laagtepunt te hebben bereikt, heeft de wereldhandel in kantoor-machines, naar hetgeen „Der deutsche Volkswirt” hierover mededeelt, een voortdurenden vooruitgang getoond, gevolgd door een geringen terugslag in 1938. De toenemende mechanisering van den kantooraarbeid heeft een groeiend opnemingsvermogen van de markt tengevolge gehad. De laatste jaren is zelfs — wat de hoeveelheid betreft — de productie van 1929 overtroffen. Dat de waarde van den omzet toch niet veel meer dan de helft van die van 1929 bedraagt, is, behalve aan de algemeene prijsdaling, te danken aan eenige verschuiving in de productie. Zoo bestond vroeger bij de schrijfmachines het overgrootste deel van de productie uit standaardmodellen, terwijl tegenwoordig het portable-type overheerscht. Voor het overige wordt, vooral in de landen met hoog ontwikkelde kantoorteknik, de schrijfmachine relatief van minder beteekenis en de reken- en boekhoudmachine belangrijker.

Amerika heeft nog steeds het grootste aandeel in de wereldproductie, al is ook hier eenige verandering te bespeuren. Vooral de Deutsche schrijfmachine-industrie toont een gestadigen vooruitgang; de Zwitsersche en Canadeesche winnen voortdurend aan beteekenis, terwijl de Zweedsche rekenmachines al jaren met de Amerikaansche concurreeren. Een voordeel van Amerika vormt de uitgebreide organisatie van de concerns op dit gebied. Voorts produceert Amerika grootendeels voor de binnenlandsche markt: ongeveer 28 pCt. van de productie van schrijfmachines en 16 pCt. van die van andere kantoor-machines (boekhoud-, reken- en hollerithmachines alsmede kasregis-

ters) worden uitgevoerd. De Amerikaansche export liep — ook naar hoeveelheid — sedert 1929 terug, mede omdat de Duitsche markt geheel verloren ging. Van deze exportvermindering is die van de schrijfmachines het meest opvallend.

De Duitsche kantoor-machine-industrie voorziet tegenwoordig geheel in de behoeften van de eigen markt, terwijl zij daarnaast in toenemende mate werkt voor den uitvoer, welke zoowel naar hoeveelheid als naar waarde ver boven het peil van 1929 is gestegen. Weliswaar daalde de uitvoer in 1938, maar hier kan tegenovergesteld worden de sterk vermeerderde afzet in het voormalige Oostenrijk — en nu ook in het Sudeetenland — die tot nu toe, tengevolge van de scherpe concurrentie met Amerika, slechts voor ongeveer de helft door Deutschland werden voorzien.

Het is een merkwaardig feit, dat de Engelsche industrie, die op andere verwante gebieden (naaimachines, fietsen) zoo belangrijk is, zich op dit punt zoo weinig heeft ontwikkeld. Dit staat waarschijnlijk in verband met het in Engeland heerschende conservatisme op het gebied van den kantooraarbeid. Werkt de mechanisatie hiervan eenmaal door, dan zal deze markt in de toekomst zeer veel kunnen opnemen. Engeland zelf levert voornamelijk vermenigvuldigingsapparaten, en ofschoon dit land ook nog van eenig belang is als schrijfmachineproducent, blijft de handelsbalans voor kantoor-machines passief. Amerika was hier van ouds de belangrijkste leverancier, maar sedert de Ottawa-verdragen is de invoer door de jonge Canadeesche schrijfmachine-industrie sterk gestegen. In 1938 besloeg Canada reeds ruim 30 pCt. van den totalen schrijfmachine-invoer in Engeland, terwijl dit in 1935 nog een te verwaarloozen percentage was. In het afgelopen jaar is bij het Engelsch-Amerikaansche handelsverdrag het tarief voor in Engeland ingevoerde kantoor-machines met 25 pCt. verlaagd. Op grond van de meestbegunstigingsclausule deelt o.a. ook Deutschland in dit voordeel.

Een interessante prestatie geeft Zwitserland te zien. Door de crisis in de uurwerkindustrie is men daar overgegaan tot het fabriceren van schrijfmachines. Men had dus het voordeel van technisch zeer bekwame arbeiders. Het bijzondere is, dat Zwitserland zich een plaats op de wereldmarkt heeft weten te veroveren, niet om politiek of machtspositie, maar om een technisch volkomen nieuw type af te leveren. Dat dit nieuwe, z.g. Baby-type al spoedig buitengewoon populair werd, blijkt wel uit het feit, dat de Zwitsersche uitvoer nu naar hoeveelheid direct volgt op Amerika en Deutschland, terwijl men pas in 1934 met de productie begon. Feitelijk is de beteekenis van dit Baby-type nog grooter, daar het in enkele andere landen ook nog in licentie wordt gebouwd.

De populariteit van dit type, en de ontwikkeling van de Amerikaansche boekhoudtechniek toonen de richting, waarin de wereldmarkt zich in de toekomst zal ontwikkelen.

BOEKBESPREKINGEN.

Vijf-en-twintig jaren gemeentelijke financieele administratie en haar controle. 1914—1939. Gedenkboek, uitgegeven door het Centraal Bureau voor Verificatie en Financieele Adviezen der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten.

Twee jaren geleden vierde de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten, welke op haar gebied een zoo belangrijke plaats inneemt, haar zilveren jubileum. Bij die gelegenheid werd vanwege het Bestuur een boekwerk uitgegeven, waarin het 25-jarig bestaan werd herdacht en waarin voorts talrijke artikelen werden opgenomen, in welke de arbeid der vereeniging en haar instellingen, alsook de ontwikkeling van het gemeentewezen op verdienstelijke wijze werden behandeld.

Ook aan de organisatie en de werkzaamheden van het Centraal Bureau voor Verificatie en Financiële Adviezen werd uit den aard der zaak een groote plaats ingeruimd. Aan de ontwikkeling van de gemeentelijke financiële administratie en haar controle werd geen bijzondere aandacht gewijd.

Dachten de samenstellers wellicht reeds aan het volgende jubileum, dat van het Centraal Bureau, en bestond reeds het voornemen om bij de viering daarvan een afzonderlijk gedenkboek het licht te doen zien?

Hoe het ook zij, het thans verschenen gedenkboek, dat meer geeft dan alleen een getuigenis van de werkzaamheden van het bureau, vormt een waardige aanvulling van het reeds eerder uitgegeven boek. Het is den laatsten tijd meer en meer gewoonte — en een goede —, om in dergelijke boeken niet alleen te wijzen op datgene, dat met het te herdenken feit in engen zin verband houdt, doch om daarnaast in ruime mate aandacht te schenken aan vraagstukken, die meer in het algemeen het arbeidsveld van de jubilerende instelling raken.

Zoo treffen wij in dit boek, na een waardeerend woord van den Minister van Binnenlandsche Zaken, den heer H. van Boeijen, en van den fungerend Voorzitter der vereeniging, den heer A. Verdijk, een interessante historische bijdrage aan van Mr. F. Th. H. Cerutti, ontvanger van de gemeente Breda, over de ontwikkeling van de financiële administratie van de algemeene huishouding der gemeente.

Op dit artikel volgt een reeks bijdragen, die door ambtenaren van het bureau zijn samengesteld, artikelen, welke samenstelling de speciale deskundigheid der schrijvers verraadt, en die elk een aspect van de ontwikkeling van de gemeentelijke financiële administratie en van haar controle in de afgelopen jaren behandelen.

Zoo heeft de districts-verificateur J. M. A. Wind de ontwikkeling van de administratie van water-, gas- en electriciteitsbedrijven en de districts-verificateur A. Elffers Azn., die van de administratie van de sociale diensten der gemeenten beschreven. Op dit laatstgenoemde artikel vestigen wij in het bijzonder de aandacht, omdat de stof, welke hierin is behandeld, naar onze meening nog niet op deze wijze in het licht is gesteld. De keuze van deze bijdrage is wel een zeer gelukkige.

De verificateur in algemeenen dienst R. W. Wiebenga beschrijft het financieel beheer der krachtens de Woningwet met Rijkssteun gebouwde woningen en de districts-verificateur G. Ch. Geelen de mechanisering in de administraties der gemeentelijke bedrijven en diensten.

De Directeur van het Centraal Bureau, Mr. D. Simons, behandelt tenslotte de ontwikkeling van de controle der gemeentelijke financiële administraties, welk artikel een logischen overgang vormt naar een beschrijving van den aard, den omvang en de werkzaamheden van het jubilerende bureau.

Terecht merkt de auteur op, dat in het wettelijk stelsel der controle de deskundige controle nog een zeer bescheiden plaats inneemt. Met een zijner conclusies, nl., dat in de kringen der particuliere accountants wordt ingezien, dat de voortschrijdende specialisatie de gemeentelijke administraties in meerdere mate buiten het arbeidsveld dier accountants zal voeren, betreedt hij een terrein, waarop hij naar onze meening meer tegenstanders zal ontmoeten, dan uit zijn artikel blijkt.

Zij achten op theoretische gronden — hen, die zich om motieven van materieelen aard verzetten, schakelen wij natuurlijk uit — vergaande specialisatie verkeerd. Wij deelen de meening dier tegenstanders niet; ook wij zijn van opinie, dat de administratie der Overheid zoo haar eigen bijzondere sfeer heeft en zooveel bijzondere aspecten biedt (niet in het minst van juridisch-administratieven aard), dat deskundigheid op dit terrein noodzakelijk is. Wel rijst voor

ons de vraag, of deze specialisatie in ambtelijke kringen niet te veel op den voorgrond wordt geplaatst en op den duur niet tot een zekere eenzijdigheid zal leiden, een fout, die — en zeker niet altijd ten onrechte — door ambtelijke instanties den particulieren accountant wordt verweten. Zoo iemand, dan is de auteur van het hierboven gereleveerde opstel zoowel door zijn wetenschappelijke vorming als door zijn positie als directeur van het centraal bureau in staat om een dergelijken gang van zaken te voorkomen.

Met instemming vermelden wij hier nog den lof, die den vorigen directeur van het bureau, den heer J. Meijer Azn., wordt toegezwaaid. Aan zijn bijzonder organisatietalent heeft het bureau veel te danken. Mogen de woorden van zijn opvolger, aan het slot van het gedenkboek geuit, dat het verificatiebureau welgemoed gereed staat den weg voort te zetten en zijn aandeel in den komenden arbeid te verrichten in het belang van de Nederlandsche gemeenten en derhalve in het algemeen belang, een belofte inhouden, die werkelijkheid zal worden. Wij voegen onzen gelukwensch bij de talloos vele, die den directeur en zijn staf in deze dagen hebben bereikt.

J. H. TEXTOR.

Enige bedrijfseconomische beschouwingen over de poetsmiddelenindustrie in Nederland door Dr. Ir. L. G. Versteeg. (Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam 1939).

Dit proefschrift ter verkrijging van den graad van Doctor in de Technische Wetenschap aan de Technische Hoogeschool te Delft verdient om meerdere redenen een aandachtige beschouwing.

In tegenstelling met het buitenland zijn hier te lande weinig economische monografieën over afzonderlijke bedrijfstakken verschenen. Toch is een dergelijke beschrijving van veel belang, zoodat reeds uit dien hoofde de verschijning van deze studie moet worden toegejuicht. De waarde ervan wordt nog vergroot, doordat een man uit de industrie zelf aan het woord is, iemand die blijk geeft zich naast de beheersching van de bedrijfsproblemen ook een belangrijke kennis eigen gemaakt te hebben van statistische en marktanalytische methoden.

Hoewel de behandelde poetsmiddelenindustrie mogelijk door velen wordt beschouwd als een niet zeer belangrijke bedrijfstak, leidt het feit dat de poetsmiddelen verbruiksartikelen zijn, die in elk huisgezin toepassing vinden, toch tot interessante beschouwingen en berekeningen, die ook voor andere consumptiegoederen waarde hebben.

Het boek valt eigenlijk uiteen in twee afzonderlijke deelen, namelijk een beschrijvend gedeelte en een statistisch gedeelte. In het beschrijvend gedeelte wordt de beschrijving van de industrie, waaronder historische ontwikkeling, behandeld, benevens het afzetgebied en de verkoopsproblemen; het tweede deel van het boek is gewijd aan marktanalyse, seizoengevoelighed en conjunctuurverloop van den bedrijfstak.

Ik aarzel niet het tweede meer wetenschappelijke deel van het boek, hoewel het kleinste van omvang, als verreweg het belangrijkste te bestempelen. Hier heeft de schrijver een korthed en kernachtigheid bereikt, die prettig aandoen, terwijl het gemakkelijke volgen van zijn gedachtengang steeds mogelijk is.

Het beschrijvende deel laat zich ook aangenaam lezen en is een goede inleiding voor het volgende. Ook hier weet de schrijver soms de problemen voortreffelijk te formuleeren, terwijl in de historische ontwikkeling veel dingen gezegd worden, die, niettegenstaande de groei van de industrie geheel in de twintigste eeuw ligt, reeds weder vergeten zijn. Ook aan het merkartikel wordt aandacht besteed in het eerste hoofdstuk, dat verder een overzicht van de verwerkte grondstoffen, een schema van de fabricage en een beschouwing van de eindproducten bevat.

In het tweede hoofdstuk worden het afzetgebied en de verkoopsproblemen behandeld, doch hier heeft de schrijver een zoo omvangrijke materie in kort bestek willen verwerken, dat het geheel nogal aan de oppervlakte blijft. Waarschijnlijk heeft de schrijver het ook uitsluitend als een korte oriëntering bedoeld, doch eenige meerdere analyse was zeker op zijn plaats geweest.

In het derde hoofdstuk wordt een interessante marktanalyse uitgewerkt, gebaseerd op de gegevens van het Rijksonderzoek naar de besteding van het inkomen gedurende 1935/36. Op zeer verantwoorde statistische wijze wordt dit materiaal verwerkt tot een schatting van het totale verbruik, waarbij de schrijver een vernuftig gebruik maakt van de wet van Pareto om tot de bepaling van een laagste gezinsinkomensgrens te komen. Het was echter wenschelijk geweest, dat deze methode, die waarschijnlijk tot betrouwbare resultaten leidt, meer op juistheid getoetst was geworden aan de hand van andere publicaties op dit terrein.

Het vierde hoofdstuk behandelt de seizoengevoeligheid der poetsmiddelenindustrie, waarbij de schrijver echter hoofdzakelijk tot negatieve conclusies komt, nl. dat de optredende seizoenbeweging voor een belangrijk deel kunstmatig wordt versterkt.

In het laatste hoofdstuk wordt een berekening gemaakt van het verloop van het verbruik der poetsmiddelen en dit verloop vergeleken met diverse indices der Nederlandsche conjunctuur. Voor de verschuiving in het verbruik, zooals deze is geconstateerd bij de Amsterdamsche budgetonderzoekingen, geeft de schrijver een interessante verklaring, die, hoe juist deze ook lijkt, echter moeilijk controleerbaar is.

De verzorgde indruk van de vele verklarende grafieken verraadt den ingenieur.

Als geheel kan gezegd worden, dat het boek een belangrijke bijdrage is op het gebied der bedrijfstakmonografieën. Niet alleen den promovendus doch ook den promotor, Prof. Dr. Ir. J. Goudriaan komt hiervoor eer toe. Moge het veel navolging vinden, waarbij men gerust het werk van Dr. Ir. Versteeg als voorbeeld kan nemen.

L. C. VERVOOREN.

ONTVANGEN BOEKEN EN BROCHURES.

Boeken.

Essays in the theory of Economic Fluctuations door M. Kalecki. (Londen 1939; George Allen and Unwin. Prijs 6/-).

Het Winkelbedrijf, zijn oorsprong en ontwikkeling, door C. P. de Smit. (Rotterdam 1939; Nijgh & Van Ditmar N.V.).

Security can we retrieve it? door Sir Arthur Salter. (Londen 1939; Macmillan & Co.).

Chronique des Evénements politiques et économiques dans le bassin danubien 1918—1936 Roumanie. Uitgave van het Institut International de Coopération Intellectuelle. (Parijs 1938).

L'économie de la guerre totale, ses possibilités, ses limites door Stefan Th. Possony. (Parijs 1939; Librairie de Médecis).

The history and mechanism of the exchange equalisation account. (Londen 1939; Cambridge University Press. Prijs 8/6).

Veertig jaren landbouwcrediet door Mr. H. van Haastert en Dr. G. W. M. Huysmans. Uitgegeven door de Coöperatieve Centrale Raiffeisenbank ter gelegenheid van haar 40-jarig bestaan. (Eindhoven 1939).

The Economic Basis of Class Conflict and other essays in Political Economy door Lionel Robbins. (Londen 1939; Macmillan & Co. Ltd. Prijs 6/-).

Brochures.

De verhouding tusschen groot- en kleinbedrijf in den levensmiddelenhandel door P. van de Linde. (Baarn 1939; Bosch & Keuning N.V. Prijs f 0.50).

Moreele en geestelijke herbewapening op sociaal-economisch gebied door Ir. A. G. Bosman. (Leiden 1939; E. J. Brill. Prijs f 0.25).

MAANDCIJFERS.

Gecombineerde Maandstaat van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Grootbanken.

(In millioenen guldens)	Nederl. Banken		Ned.-Ind. Banken		Totaal	
	31 Mrt.	30 Apr.	31 Mrt.	30 Apr.	31 Mrt.	30 Apr.
Activa:						
Kas, kassiers en dag-geldleeningen	129	110	92	90	221	200
Nederl. en Ned.-Indisch schatkistpapier	159	146	114	104	273	250
	288	256	206	194	494	450
Ander overheidspapier	35	35	21	22	56	57
Wissels	21	20	44	43	65	63
Bankiers in binnen- en buitenland	79	58	58	62	137	120
Prolongaties en voorschotten op effecten ..	110	107	80	83	190	190
	245	220	203	210	448	430
Debiteuren	272	280	146	140	418	420
Effecten en Syndicaten	66	65	40	41	106	106
Deeln. (incl. voorschott.)	10	10	29	29	39	39
	348	355	215	210	563	565
Gebouwen	16	16	14	14	30	30
Diverse rekeningen (incl. overl. posten) ..	—	—	2	—	2	—
Belegde bestemmingsreserve	2	2	—	—	2	2
Effecten leendepot	17	17	—	—	17	17
	916	866	640	628	1556	1494
Passiva:						
Crediteuren	574	525	400	394	974	919
Wissels — eigen accept.	13	13	8	7	21	20
„ — derden	6	6	2	3	8	9
	19	19	10	10	29	29
Deposito's op termijn ..	41	42	166	105	147	147
Diverse rekeningen ..	11	9	10	5	21	14
Bestemmingsreserve ..	2	2	—	—	2	2
Effecten leendepot	17	17	—	—	17	17
	664	614	526	514	1190	1128
Werkzaam kapitaal ..	252	252	114	114	366	366
Aandeelenkapitaal	170	170	87	87	257	257
Reserve	82	82	27	27	109	109
	252	252	114	114	366	366

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Apr. zijn volgens C. Czarnikow:

In tons	1939	1938	1937
Duitschland	1.546.000	1.493.000	1.125.000
Het vroegere Tsj.-Slow.	270.000	430.000	386.000
Frankrijk	494.000	659.000	562.000
Nederland	157.000	193.000	220.000
België	140.000	164.000	131.000
Hongarije	91.000	86.000	98.000
Polen	343.000	361.000	297.000
Engeland Geimp. suiker ..	407.000	372.000	338.000
„ Binnenl. „ ..	170.000	143.000	182.000
Europa	3.618.000	3.901.000	3.339.000
V.S. Alle havens	237.000	299.000	181.000
Cuba	2.464.000	2.387.000	1.995.000
Java	228.000	317.000	260.000
Totaal	6.547.000	6.904.000	5.775.000

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.

Ult. April 1939 (in Guldens)

AFDEELING I a Dir. belastingen	Kohieren voor den dienst 1939 ¹⁾			Zuiver bedrag der kohieren voor den vorigen dienst t./m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de koh. afgeschr.	Zuiver bedrag	
Benaming der middelen				
Grondbelast. a)	5.304.440	—	5.304.440	9.746.396
Inkomst.bel. b)	30.374.882	571.657	29.803.225	24.991.923
Vermogensb. c)	7.035.855	51.714	6.984.141	7.024.363
Verdedig.bel. I	3.638.089	33.145	3.604.944	3.868.163
Bel.v.d.doodehd.	1.217.407	—	1.217.407	1.202.699
Totaal	47.570.673	656.516	46.914.157	46.833.544

a) ¼ hoofdsom + 20 opercenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen. b) Hoofdsom + 70—88 opercenten. c) Hoofdsom + 75 opercenten.

¹⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ¾ gedeelte van het met 1 Mei 1939 aanvangende belastingdienstjaar 1939/1940 en ¼ gedeelte van het belastingdienstjaar 1938/1939. ²⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ¾ gedeelte van het belastingdienstjaar 1938/1939 en ¼ gedeelte van het belastingdienstjaar 1937/1938.

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1938.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere opbrengst over het tijdvak van 1 Jan. 1938 tot en met de maand April 1939
Grondbelasting. (¼ hoofdsom + 20 opercenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen.)	10.600.000	10.482.320
Inkomstenbelasting	75.000.000	84.604.768
Vermogensbelasting	20.000.000	21.146.706
Verdedigingsbel. I	9.000.000	11.138.966
Belasting v. d. doode hand	1.800.000	2.116.521
Divid.- en tantiëmebelasting	21.000.000	25.039.288
Rechten op den invoer	98.000.000	99.152.027
Statistiekrecht	2.500.000	2.459.190
Accijns op zout	2.000.000	1.981.017
Accijns op geslacht	7.200.000	7.424.848
Accijns op wijn	2.200.000	2.263.529
Accijns op gedistilleerd	28.000.000	28.921.244
Accijns op bier	7.000.000	8.119.599
Accijns op suiker	55.000.000	56.853.631
Accijns op tabak	35.000.000	36.512.955
Belast. op gouden en zilverw.	575.000	577.096
Omzetbelasting	75.000.000	77.132.031
Couponbelasting	6.000.000	4.996.633
Rechten en boeten van zegel	26.000.000	21.112.051
Rechten en boeten v. registr.	17.000.000	16.605.610
Rechten en boeten v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	46.000.000	50.321.940
Opbrengst der loodsgelden	750.000	663.225
Totalen	545.625.000	569.625.195

AFDEELING I b Overige middelen	April 1939	Sedert 1 Jan. 1939	Overeenkomstige periode 1938
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmebel.	1.097.197	3.927.200	3.728.448
Rechten op den invoer	9.937.132	36.525.513	30.181.231
Statistiekrecht	200.294	812.081	800.414
Accijns op zout	160.359	625.401	873.470
Accijns op geslacht	593.597	2.357.336	2.456.515
Accijns op wijn	39.088	647.988	596.781
Accijns op gedistill.	2.382.081	9.499.706	9.081.032
Accijns op bier	739.154	2.752.880	2.332.511
Accijns op suiker	4.550.523	18.541.451	18.231.978
Accijns op tabak	2.610.619	11.918.437	11.935.627
Bel. op gouden en zilverw.	51.545	195.528	178.765
Omzetbelasting	9.694.993	30.163.613	23.606.337
Couponbelasting	291.181	1.868.664	2.014.623
Recht. en boeten v. zegel	1.222.636 ²⁾	8.104.184	8.473.123
Recht. en boet. v. registr.	1.239.238	5.398.200	5.765.751
Recht. en boet. v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	4.112.049	14.925.123	16.181.145
Opbrengst d. loodsgelden	65.168	283.532	260.048
Totalen	38.986.854	148.546.837	136.697.799

¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. f 298.321 (Beursbel.). ²⁾ Idem f 1.517.221.

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1939	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohieren tot en met de maand April 1939
Grondbelasting (veertig ten honderd van de hoofdsom wegens gebouwde eigendommen en vijf en twintig ten honderd van de hoofdsom wegens ongebouwde eigendommen)	9.681.000	4.810.184
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	19.000.000	14.273.701
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig opercenten op de hoofdsom)	15.500.000	—
Vermogensbelasting (twee en twintig opercenten op de hoofdsom)	2.640.000	—
Inkomstenbelasting (tien opercenten op de hoofdsom)	4.800.000	—
Totalen	51.621.000	19.083.885

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1938/1939 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand April 1939	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1937/38 tot en met dezelfde maand van 1938
Gemeente.f.belast. . .	65.616.858	60.243.048
Opv. verm. t. get. v. 50	5.873.522	5.910.208

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	April 1939	1939	1938
Motorrijtuigenbelasting	5.427.850	9.990.416	9.888.865
Rijwielbelasting	23.740	69.383	83.015
Totalen	5.451.590	10.059.799	9.971.880

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21-27 Mei 1939	Sedert 1 Jan. 1939	Overeenk. tijdvak 1938	21-27 Mei 1939	Sedert 1 Jan. 1939	Overeenk. tijdvak 1938	1939	1938
Tarwe	35.659	333.694	485.544	—	41.289	4.250	374.983	489.794
Rogge	11.330	99.523	61.621	—	1.500	—	101.023	61.621
Boekweit	795	8.260	6.982	—	—	—	8.260	6.982
Mais	8.855	272.685	497.269	2.810	47.828	51.081	320.513	548.350
Gerst	5.042	106.209	152.512	715	9.994	7.017	116.203	159.529
Haver	4.595	85.577	97.159	—	1.860	7.812	87.437	104.971
Lijnzaad	11.979	65.910	57.235	2.148	165.876	120.801	231.786	178.036
Lijnkoek	300	39.590	29.582	—	150	100	39.740	29.682
Tarwemeel	1.996	25.369	26.401	395	2.815	6.666	28.184	33.067
Andere meelsoorten	1.050	10.602	15.403	70	2.500	2.340	13.102	17.743

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. Bk. (Disc. Wissels. 2)	3 Dec.'36	Lissabon	4 11 Aug.'37
Bel. Binn. Eff. 2½	3 Dec.'36	Londen	2 30 Jun.'37
Vrsch. in R.C. 2½	3 Dec.'36	Madrid	5 15 Juli.'35
Athene	6 4 Jan.'37	N.-York F.R.B. 1	26 Aug.'37
Batavia	3 14 Jan.'37	Oslo	3½ 5 Jan.'38
Belgrado	5 1 Febr.'35	Parijs	2 3 Jan.'39
Berlijn	4 22 Sept.'32	Praag	3 1 Jan.'36
Boekarest	3½ 5 Mei.'38	Pretoria	3½ 15 Mei.'38
Brussel	3 10 Mei.'39	Rome	4½ 18 Mei.'36
Boedapest	4 28 Aug.'35	Stockholm ..	2½ 1 Dec.'33
Calcutta	3 28 Nov.'35	Tokio	3.46 11 Mrt.'38
Dantzig	4 2 Jan.'37	Warschau	4½ 18 Dec.'37
Helsingfors	4 3 Dec.'34	Zwits. Nat. Bk.	1½ 25 Nov.'36
Kopenhagen	3½ 22 Febr.'39		

OPEN MARKT.

Data	1939				1938	1937	1914
	27 Mei	22/27 Mei	15/20 Mei	8/13 Mei			
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1/2	1/2-5/8	3/4-5/8	3/4-1	1/4	1/4	3/4-4/4
Londen Daggeld. Partic. disc.	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1
Berlijn Daggeld. Maandgeld. Part. disc. Warenw...	—	2/8-7/8	2/8-5/8	2/8-1/2	2/4-3	2/8-3	2/8-3/8
New York Daggeld 1) Partic. disc.	1	1	1	1	1	1	3/16

1) Koers van 26 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
23 Mei 1939	1.86 3/8	8.71 1/4	74.70	4.93 3/8	31.69	100 5/16
24 " 1939	1.86 1/2	8.72 1/2	74.70	4.93 3/8	31.71	100 3/8
25 " 1939	1.86 1/8	8.71 3/4	74.70	4.93 3/8	31.70	100 5/16
26 " 1939	1.86 1/8	8.72	74.70	4.93 3/8	31.71	100 5/16
27 " 1939	1.86 3/16	8.72 5/8	74.70	4.93 3/8	31.71	100 5/16
29 " 1939	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w.1)	1.85 3/8	8.70	74.55	4.92 1/2	31.65	100
Hoogste d.w.1)	1.86 3/8	8.72 3/4	74.85	4.94	31.75	100 5/16
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
23 Mei 1939	41.96	—	—	—	—
24 " 1939	41.98	—	—	—	—
25 " 1939	41.92	—	—	—	—
26 " 1939	41.98	—	—	—	—
27 " 1939	41.94	—	—	—	—
29 " 1939	—	—	—	—	—
Laagste d.w.1)	41.90	—	—	9.80	—
Hoogste d.w.1)	42. —	—	1.40	9.85	—
Muntpariteit	48.003	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
23 Mei 1939	44.92 1/2	38.90	43.80	3.85	43 1/4	1.85 3/8
24 " 1939	44.95	38.92 1/2	43.82 1/2	3.85	43 3/4	1.85 3/8
25 " 1939	44.92 1/2	38.90	43.80	3.85	43 1/4	1.85 3/8
26 " 1939	44.95	38.95	43.82 1/2	3.85	43	1.85 3/8
27 " 1939	44.90	38.92 1/2	43.82 1/2	3.85	43 1/2	1.85 3/8
29 " 1939	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w.1)	44.80	38.82 1/2	43.70	3.82 1/2	42 1/2	1.85
Hoogste d.w.1)	45. —	39. —	43.87 1/2	3.87 1/2	42 3/4	1.86
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
23 Mei 1939	4,68 3/4	2,64 1/8	40,12	53,75
24 " 1939	4,68 3/8	2,64 1/8	40,12	53,70 1/2
25 " 1939	4,68 3/16	2,64 1/8	40,12	53,73
26 " 1939	4,68 3/16	2,64 1/8	40,12	53,72
27 " 1939	4,68 3/16	2,64 1/8	40,12 1/2	53,71
29 " 1939	4,68 3/4	2,65	40,12 1/2	53,72
30 Mei 1938	—	—	—	—
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/4	40 3/8

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	13 Mei 1939	20 Mei 1939	22/27 Mei 1939 Laagste	27 Mei 1939 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/4	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	547 1/2
Bangkok..	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest ..	Pen. p. £	23 3/8	24	23 3/8	23 3/8
Buenos Aires 1	p. peso p. £	20.25 1/2	20.22 1/2	20.15	20.18 1/2
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/5 15/16	1/5 1/2	1/5 27/32	1/5 15/16
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 19/16	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 15/16
Istanbul ...	Piast. p. £	580	580	580	580
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/15 1/16	1/2 1/16
Lissabon	Escu. p. £	110 1/4	110 1/4	110	110 1/4
Montevideo .	d. per £	19 1/4	18	17 1/4	18 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.69 3/8	4.69 3/8	4.69 1/4	4.70
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	2 3/4	2 3/4	2 25/32	2 25/32
Shanghai ..	d. p. \$	8 1/4	8 1/4	8	8 1/4
Singapore ..	Sh. p. \$	2/3 3/8	2/3 3/8	2/3 3/4	2/4
Valparaiso 2).	\$ per £	117	117	117	117
Warschau ..	Zl. p. £	25	24 3/4	24 3/4	25 1/2

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 15 Nov. 1938 17.13.) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

23 Mei 1939	20 1/16	42 3/4	23 Mei 1939	2100	148 5/8
24 " 1939	20 1/16	42 3/4	24 " 1939	2100	148 5/8
25 " 1939	20	42 3/4	25 " 1939	2100	148 5/8
26 " 1939	20	42 3/4	26 " 1939	2100	148 5/8
27 " 1939	19 15/16	—	27 " 1939	2100	148 5/8
29 " 1939	—	42 3/4	29 " 1939	—	—
30 Mei 1938	18 7/8	—	30 Mei 1938	2045	140 5/8
27 Juli 1914	24 15/16	59	27 Juli 1914	1648	84/10 1/2

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) In guildens per Kg. 1000/1000. 4) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Mei 1939	23 Mei 1939
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 51.419.391,70	f 48.447.201,75
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo April 1939 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondabel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	" 61.597,38	" 183.662,18
Idem aan Suriname	" 42.252.549,09	" 40.580.378,33
Kasvord.weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldteeningen tegen onderpand ..	" 13.048.167,50	" 10.201.065,22
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabellen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	" 98.587.774,46	" 98.375.964,21
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 29.039.045,19	" 48.730.906,62
	" 14.325.510,33	" 14.268.829,49
	" 13.716.762,89	" 14.635.246,95

Verplichtingen

Voorshot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octroof verstrekt Schatkistbiljetten in omloop <th>15 Mei 1939</th> <th>23 Mei 1939</th>	15 Mei 1939	23 Mei 1939
Schatkistpromessen in omloop	f 191.733.000,—	f 191.733.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 25.000.000,—	" 25.000.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.073.292,—	" 1.072.905,50
Schuld op ultimo April 1939 gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting ..	" 8.200.318,56	" 8.200.318,56
Schuld aan Curaçao 1)	" 2.486.011,84	" 1.936.011,84
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	" 189.460.428,07	" 190.025.507,22
Idem aan andere Staatsbedrijven 1)	" 11.000.000,—	" 11.500.000,—
Idem aan diverse instellingen 1)	" 327.172.802,99	" 326.944.542,12

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	20 Mei 1939	29 Mei 1939
Saldo Javasche Bank	f —	f —
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 99.000,—	f 995.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen in omloop	" 40.435.000,—	" 37.148.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 40.000.000,—	" 40.000.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" —	" —
Schuld a. d. Indische Pensioenfondsen	" 20.000.000,—	" 20.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 2.212.000,—	" 3.114.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarsbank.	" 1.492.000,—	" 771.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	" 795.000,—	" 795.000,—
Voorshot van de Javasche Bank ...	" 1.678.000,—	" 3.383.000,—

CURAÇAOSCHE BANK.

Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse reke-ningen 1)	Diverse reke-ningen 2)
1 April 1939	9.792	7.925	328	130	1.586	130
1 Maart 1939	9.801	8.334	269	127	1.203	136
1 Februari 1939	9.797	8.431	228	129	1.212	131
1 Januari 1939	9.168	8.205	35	121	1.362	136
1 April 1938	6.715	7.016	195	63	1.854	110

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN BELANGRIJKE VOEDINGS- EN GENOT-

1) Zie blz. 281 van E.-S. B. van 5 April jl.	GERST 64½ kg La Plata) loco Rotterdam per 2000 kg.		MAIS Rotterdam per 2000 kg.				ROGGE Bahia Blanca) loco Rotterdam per 100 kg.		TARWE Rotterdam per 100 kg.				BURMA RIJST Loonzee per cwt. f.o.b. Rangoon/Bassein Herl.Ned.Ct. Not.		BOTER per kg. Leeuwarder Comm. Notecring.		KAAS Edammer Alkmaar Fabr.kaas gang exp. per 50 kg.		EIEKEN (groot) Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.		
1927	237	110.2	171.50	89.3	176	87.1	12.475	102.5	13.825	110.1	14.75	109.3	6.83	104.5	11/3¼	2.03	98.4	—	43.30	95.0	7.96	99.3
1928	228.50	106.2	208.50	108.6	226	111.9	13.15	108.1	12.575	100.1	13.475	99.9	6.43	98.4	10/7¾	2.11	102.3	—	48.05	105.4	7.99	99.6
1929	179.75	83.6	196	102.1	204	101.0	10.875	89.4	11.275	89.8	12.25	90.8	6.34	97.0	10/6	2.05	99.4	—	45.40	99.6	8.11	101.1
1930	111.75	52.0	118.50	61.7	136.75	67.7	6.225	51.2	8.275	65.9	9.675	71.7	5.09	77.9	8/5	1.66	80.5	—	38.45	84.4	6.72	83.8
1931	107.25	49.9	78.25	40.8	84.50	41.8	4.55	37.4	4.65	37.0	5.55	41.1	3.09	47.3	5/6	1.34	64.9	—	31.30	68.7	5.35	66.7
1932	100.75	46.8	72	37.5	77.25	38.2	4.625	38.0	4.70	37.4	5.225	38.7	2.59	39.6	5/11½	0.94	45.6	—	22.70	49.8	4.14	51.6
1933	70	32.5	60.75	31.6	68.50	33.9	3.55	29.3	3.75	29.9	5.025	37.2	1.84	28.2	4/5½	0.61	29.6	0.96	20.20	44.3	3.71	46.3
1934	75.75	35.2	64.75	33.7	70.75	35.0	3.325	27.3	3.25	25.9	3.675	27.3	1.74	26.6	4/7¾	0.45	21.8	1	18.70	41.0	3.45	43.0
1936	68	31.6	56	29.2	61.25	30.3	3.075	25.3	3.875	30.9	4.125	30.6	2.07	31.7	5/8¼	0.49	23.7	0.99	14.85	32.6	3.20	39.9
1937	86	40.0	74.50	38.8	74	36.6	4.275	35.1	5.75	45.8	6.275	46.5	2.19	33.5	5/7¼	0.58	28.1	0.885	17.55	38.5	3.50	43.6
1936	137.75	64.0	105.75	55.1	111	55.0	8.95	73.6	8.925	63.9	8.925	66.2	2.70	41.3	6	0.78	37.9	0.67	19.75	43.3	3.96	49.4
1938	103.00	47.9	100.50	52.3	106.50	49.9	5.725	47.1	5.40	43.0	6.20	46.0	2.48	38.0	5/7	0.80	38.8	0.58	21.275	46.7	3.98	49.6
Mei 1938	113.50	52.8	104.50	54.4	111	52.1	6.175	50.8	6.125	48.8	6.95	51.5	2.64	40.4	5/10¼	0.89	43.2	0.45	20	43.9	3.25	40.5
Juni	103.75	48.2	100.50	52.3	102.75	48.2	5.625	46.2	5.975	47.6	6.925	51.3	2.67	40.9	5/11½	0.80	38.8	0.51	19.575	42.9	3.39	42.3
Juli	103.75	48.2	104.75	54.6	106.75	50.1	5.95	48.9	5.375	42.8	6.775	50.2	2.74	42.0	6/11¼	0.78	37.9	0.50	20.45	44.9	3.71	46.3
Aug.	86.75	40.3	98.25	51.2	102.25	47.9	5.05	41.5	4.70	37.4	5.775	42.8	2.88	44.1	6/5¼	0.76	36.9	0.55	21.325	46.8	4.17	5.0
Sept.	80.50	37.4	96.25	50.1	105.25	49.4	4.275	35.1	4.15	33.0	4.80	35.6	2.81	43.0	6/3¼	0.78	37.9	0.57	22.80	50.0	5	62.3
Oct.	79	36.7	89.25	46.5	96.50	45.3	3.975	32.7	3.525	28.1	4.025	29.8	2.39	36.9	5/5¼	0.74	35.9	0.70	23.45	51.4	5.07	63.2
Nov.	81	37.7	84.50	44.0	91	42.7	4.30	35.3	3.35	26.7	3.65	27.1	2.08	31.9	4/9¾	0.76	36.9	0.70	22.325	49.0	4.90	61.1
Dec.	91	42.3	97.25	50.7	106.75	50.1	4.425	36.4	3.525	28.1	3.75	27.8	2.05	31.4	4/9¼	0.83	40.3	0.70	20.60	45.2	4.73	59.0
Jan. 1939	88	40.9	96.75	50.4	106.25	49.8	4.30	35.3	3.75	29.9	3.85	28.5	2.12	32.5	4/11¼	0.84	40.8	0.625	20.075	44.0	4.29	53.5
Febr.	84.50	39.3	89	46.4	97.75	45.8	4.225	34.7	3.50	27.9	3.675	27.2	2.27	34.8	5/2¼	0.86	41.7	0.60	19.95	43.8	3.41	42.5
Maart	89.75	41.7	89.25	46.5	98.25	46.1	4.225	34.7	3.575	28.5	3.625	26.9	2.42	37.1	5/5¾	0.80	38.8	0.60	18.15	39.8	3.50	43.6
April	93	43.2	90.75	47.3	101.25	47.5	4.25	34.9	3.575	28.5	3.825	28.4	2.57	39.4	5/9¼	0.75	36.4	0.55	16.575	36.4	3.55	44.3
25 Apr.-2 Mei	93.50	43.5	91	47.4	103.50	48.6	4.35	35.8	3.95	31.4	3.90	28.9	2.61	40.0	5/11¼	0.75	36.4	0.55	16.75	36.7	3.50	43.6
9-16 Mei '39	94.50	43.9	91.75	47.8	102.50	48.1	4.25	34.9	3.975	31.6	4	29.7	2.73	41.8	6/2¼	0.73	35.4	0.55	17.75	38.9	3.40	42.4
2-9 Mei '39	89.50	41.6	89.50	46.6	102.50	48.1	4.10	33.7	3.975	31.6	3.95	29.3	2.69	41.2	6/2¼	0.69	33.5	0.55	17.75	38.9	3.40	42.4
16-23	88	40.9	86.75	45.2	95.50	44.8	3.90	32.1	3.825	30.5	3.95	29.3	2.65	40.6	6/¾	0.66	32.0	0.55	17.25	37.8	3.40	42.4
23-31	89	41.4	89.75	46.7	98.50	46.2	3.90	32.1	3.85	30.7	3.95	29.3	2.59	39.7	5/11¼	0.69	33.5	0.55	17	37.3	3.30	41.1

	JUTE „First Marks” c.f. Londen per Eng. ton		KATOEN				AUSTRALISCHE WOL in olie gekamd; loco Bradford per lb.				JAPAN. ZIJDE 13/14 Dernier wit Gr. D. te New York per lb.				RUBBER Stand. Ribbed Smoked Sheets loco Londen p. lb.							
	f	%	Middling Upland loco New York per lb.		Super Fine C. P. Oomra Liverpool per lb.		Crossbred Colonial Carded 50's Av.		Merino 64's Av.		Herl.Ned.Ct. Not.		Herl.Ned.Ct. Not.		Herl.Ned.Ct. Not.		Herl.Ned.Ct. Not.					
	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.	Herl.Ned.Ct.	Not.				
1927	442.38	103.4	36.10	43.8	93.1	17.60	36.7	102.1	7.27	133.8	96.8	26.50	244.9	104.8	48.50	13.55	105.8	5.44	93	140.2	18.50	18.50
1928	445.89	104.2	36.16/11	49.8	105.8	20	37.9	105.5	7.51	153.8	111.2	30.50	259.7	111.1	51.50	12.60	98.4	5.07	54	81.4	10.75	10.75
1929	395.49	92.4	32.14/3	47.6	101.1	19.10	33.2	92.4	6.59	127.2	92.0	25.25	196.5	84.1	39	12.89	95.9	4.93	52	78.0	10.25	10.25
1930	257.97	60.3	21.6/9	33.6	71.4	13.50	19.7	54.8	3.92	81.9	59.2	16.25	134.8	57.7	26.75	8.50	66.4	3.42	30	45.2	5.87	5.87
1931	192.15	44.9	17.1/7	21.1	44.8	8.50	20.1	55.9	4.28	60.9	44.0	13	109.0	46.6	23.25	5.87	46.6	2.40	15	22.6	3.12	3.12
1932	146.86	34.3	16.18/-	15.9	33.8	6.40	19.5	54.3	5.39	42.5	30.7	11.75	79.7	34.1	22	3.87	30.2	1.56	12	18.1	3.37	3.37
1933	128.63	30.1	15.12/2	17.4	37.0	8.70	16.8	46.8	4.91	48.9	35.4	14.25	96.9	41.5	28.25	3.21	25.1	1.61	11	16.6	3.25	3.25
1934	115.85	27.1	15.9/9	18.3	38.9	12.30	13.6	37.8	4.37	51.4	37.2	16.50	95.8	41.0	30.75	1.92	15.0	1.29	19	28.6	6.25	6.25
1935	134.52	31.4	18.11/8	17.6	37.4	11.90	17.7	49.3	5.87	42.2	30.5	14	84.5	36.2	28	2.41	18.8	1.63	18	27.1	6	6
1936	142.61	33.3	18.6/8	19.0	40.4	12.10	18.2	50.7	5.60	54.3	39.3	16.75	108.6	46.5	33.50	2.71	21.2	1.73	25	37.7	7.75	7.75
1937	183.46	42.9	20.8/4	20.8	44.2	11.44	20.0	55.7	5.34	89.0	64.4	23.75	132.7	56.8	35.50	3.30	25.8	1.865	36	54.3	9.50	9.50
1938	165.24	38.6	18.5/3	15.7	33.3	8.64	15.1	42.0	4.08	61.9	44.8	16.75	96.1	41.1	26	2.99	23.3	1.64	27	40.7	7.25	7.25
Mei 1938	158.09	36.9	17.12/2	15.3	32.5	8.48	15.2	42.3	4.06	61.7	44.6	16.50	98.9	42.3	26.50	2.82	22.0	1.56	21	31.7	5.62	5.62
Juni	153.41	35.9	17.2/6	15.1	32.1	8.37	14.3	39.8	3.85	60.5	43.8	16.25	95.5	40.9	25.50	2.81	21.9	1.55	23	34.7	6.25	6.25
Juli	169.20	39.5	18.17/10	16.1	34.2	8.88	15.7	43.7	4.20	60.9	44.0	16.25	97.1	41.5	26	3.22	25.1	1.775	28	42.2	7.50	7.50
Aug.	174.50	40.8	19.10/8	15.3	32.5	8.37	14.7	40.9	3.95	61.4	44.4	16.50	96.8	41.4	26	3.11	24.3	1.695	29	43.7	7.87	7.87
Sept.	170.11	39.8	19.1/9	14.9	31.6	7.99	14.1	39.2	3.84	62.0	44.9	16.75	94.9	40.6	25.50	3.17	24.7	1.705	30	45.2	8	8
Oct.	171.48	40.1	19.11/3	15.9	33.8	8.62	14.3	39.8	3.92	62.6	45.3	17.25	94.8	40.6	26	3.27	25.5	1.775	31	46.7	8.37	8.37
Nov.	165.33	38.6	19.1/3	16.7	35.9	9.09	14.6	40.6	4.03	61.4	44.4	17	92.2	39.5	25.50	3.19	24.9	1.735	29	43.7	8.12	8.12
Dec.	163.83	38.3	19.1/6	15.9	33.8	8.62	14.4	40.1	4.03	59.3	42.9	16.50	89.5	38.3	25	3.22	25.1	1.75	29	43.7	8.12	8.12
Jan. 1939	178.37	41.7	20.15/-	16.5	35.0	8.91	14.8	41.2	4.14	58.5	42.3	16.25	89.2	38.2	25	3.37	26.3	1.83	29	43.7	8	8
Febr.	203.23	47.5	23.5/8	16.8	35.7	8.99	14.7	40.9	4.05	58.6	42.4	16	90.1	38.6	24.75	3.80	29.7	2.03	29	43.7	8	8
Maart	208.49	48.7	23.12/6	17.1	36.3	9.06	15.2	42.3	4.13	59.8	43.2	16.25	90.8	38.9	24.75	4.07	31.8	2.16	30	45.2	8.25	8

	GE-SLACHTE RUNDEREN (versch) per 100 kg Rotterdam		GE-SLACHTE VARKENS (versch) per 100 kg Rotterdam		DEENSCH BACON middelgew. No. 1 Londen per cwt.			BEVROREN ARG. RUND-VLEESCH Londen per 8 lbs.			CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland			KOFFIE Loco R'dam/A'dam per 1/2 kg.		SUIKER Witte krist-suiker loco Rotterdam/A'dam per 100 kg.		THEE N.-Ind. thee-veiling A'dam Gem. Java- en Sumatrathee per 1/2 kg.		Indexcijfer voedings- en geneesmiddelen		
	f	%	f	%	f	%	sh.	f	%	sh.	f	%	sh.	cts.	%	cts.	%	f	%			
1927	93	98.2	77.50	90.4	65.15	97.8	107/6	2.73	92.2	4/6	41.21	119.4	68/-	46.87	95.5	54.10	91.4	19.12	119.6	82.75	109.2	101.3
1928	96.40	101.8	93.12	109.2	67.81	101.8	112/2	3.12	105.4	5/2	27.70	80.2	45/10	50.75	103.4	59.90	101.2	13	81.3	69.25	91.4	84.7
1929	108	114.0	72.90	85.5	57.19	85.9	94/7	2.97	100.3	4/11	21.04	61.0	34/11	32	65.2	38.10	64.4	9.60	60.0	60.75	80.2	72.1
1930	88	92.9	48	56.3	35.72	53.6	63/6	2.44	82.4	4/4	13.84	40.1	24/7	25	50.9	27.10	45.8	8	50.0	42.50	56.1	53.3
1931	61	64.4	37.50	44.0	25.46	38.2	58/7	1.70	57.4	3/11	11.77	34.1	21/1	24	48.9	30.04	50.8	6.32	39.6	28.25	37.3	43.0
1932	52	54.9	49.50	58.0	30.74	46.2	74/7	1.54	52.0	3/9	9.30	26.9	22/7	21.10	43.0	22.83	38.6	5.32	34.5	32.75	43.2	37.0
1933	61.50	64.9	46.65	54.7	32.94	49.5	88/1	1.42	48.0	3/9 1/2	8.15	23.6	21/10	16.80	34.2	18.40	31.7	4.07	25.5	40	52.8	34.9
1934	48.12	50.8	51.62	60.5	32	48.1	88/5	1.19	40.2	3/9 1/2	8.15	23.6	22/6	14.10	28.7	15.21	25.7	3.85	24.1	34.50	45.5	32.5
1935	53.42	56.4	48.60	57.0	36.37	54.6	93/6	1.48	50.0	3/9 1/2	12.05	34.9	30/4	13.62	27.8	16.87	28.5	4.02	25.2	40	52.8	39.2
1936	71.27	75.3	61.85	72.5	42.27	63.5	94/1	1.90	64.2	4/3	17.35	50.3	38/8	16.62	33.9	22.37	37.8	6.22	38.9	53.50	70.6	53.6
1937	67.55	71.3	63.62	74.6	44.17	66.3	99/5	1.95	65.9	4/4 1/2	10.48	30.4	23/8	13.20	26.9	14.91	25.2	5.20	32.5	51	67.3	46.6
Mei 1938	71.50	75.5	62	72.7	46.22	69.4	103/-	1.92	64.9	4/3 1/2	8.64	25.0	19/3	12.50	25.5	14	23.7	4.70	29.4	53	70.0	47.1
Juni	70.50	74.4	59.95	70.3	43.99	66.1	98/2	1.96	66.2	4/4 1/2	8.74	25.3	19/6	12.50	25.5	13.75	23.2	4.72	29.6	49.50	65.3	45.5
Juli	67.20	71.0	62.40	73.1	46.46	69.8	103/9	1.98	66.9	4/5	9.76	28.3	21/9	12.75	26.0	14	23.7	4.95	31.0	47.75	63.0	46.5
Aug.	67	70.7	63.75	74.7	45.32	68.1	101/5	1.96	66.2	4/4 1/2	10.04	29.1	22/5	13.30	27.1	14.10	23.8	5	31.3	49.50	65.3	45.5
Sept.	64.65	68.3	62.45	73.2	43.67	65.6	99/-	1.90	64.2	4/3 1/2	10.41	30.2	23/4	13.50	27.5	14.50	24.5	5.35	33.5	53	70.0	45.7
Oct.	63.65	67.2	62.50	73.3	43	64.6	98/-	1.99	67.2	4/6 1/4	10.02	29.0	22/10	14.30	29.1	15.50	26.2	5.22	32.7	54	71.3	44.6
Nov.	62.15	65.6	60.87	71.4	39.28	59.0	90/7	1.99	67.2	4/7	9.51	27.5	22/11	14	28.5	15.50	26.2	5.45	34.1	50.25	66.3	43.2
Dec.	63.35	66.9	59.75	70.0	41.46	62.3	96/6	1.89	63.9	4/4 3/4	9.03	26.2	21/-	13.50	27.5	15	25.4	5.72	35.8	46.50	61.4	43.6
Jan. 1939	63.67	67.2	56.87	66.7	41.93	63.0	97/6	1.94	65.5	4/6 1/4	8.95	25.9	20/9	13.20	26.9	15	25.4	5.85	36.6	47.50	62.7	43.4
Febr.	61.85	65.3	55.95	65.6	43.61	65.5	100/-	1.90	64.2	4/4	9.14	26.5	20/10	13	26.5	15	25.4	5.77	36.1	48.75	64.4	41.7
Maart	62.47	66.0	55.82	65.4	44.39	66.7	100/7	1.84	62.2	4/2	9.27	26.9	21/-	13	26.5	15	25.4	6.27	39.2	50.50	66.7	42.8
April	65.32	69.0	56.40	66.1	42.08	63.2	95/6	1.75	59.1	3/11 1/4	9.05	26.2	20/6	13	26.5	15	25.4	7.32	45.8	53.50	70.6	43.0
5 Apr.-2 Mei	66	69.7	56.50	66.2	41.34	62.1	94/-	1.80	60.8	4/1	8.95	25.9	20/4	13	26.5	15	25.4	8.75	54.7	52.75	69.6	43.9
2-9 Mei '39	66	69.7	56	65.6	39.48	59.3	90/-	1.85	62.5	4/2 1/2	8.79	25.5	20/1	13	26.5	15	25.4	8.50	53.2	52.75	69.6	43.8
9-16	66	69.7	56.25	65.9	39.21	58.9	90/-	1.85	62.5	4/3	8.76	25.4	20/1	13	26.5	15	25.4	8.50	53.2	52.50	69.3	43.2
6-23	68	71.8	56	65.6	39.27	59.0	90/-	1.84	62.2	4/2 1/2	8.82	25.6	20/3	13	26.5	15	25.4	8.37	52.4	52.50	69.3	42.6
23-31	68	71.8	55.50	65.1	39.25	58.9	90/-	1.82	61.5	4/2	8.93	25.9	20/6	13	26.5	15	25.4	8.50	53.2	51.75	68.3	42.6

	GRENHOUT Zweeds ongesort. 2 1/2 x 7 per standaard ex opslagpl. Londen		VUREN-HOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finl. per standaard van 4.672 M ³		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pond Veiling te Amsterdam		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Rotterdam		GRONDNOTEN Gepelde Coromandel, per longton c.i.f. Londen			LIJNZAAD La Plata loco Rotterdam per 1000 kg. 1)		GOLD cash Londen per ounce fine		Indexcijfer agrarische grondstoffen	Algemeen Indexcijfer	Indexcijfer Indische uitvoer-producten		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	sh.					
1927	230.28	100.1	19	105.1	40.43	100.9	32.62	106.5	266.03	106.4	21.18/11	185	95.0	51.50	100.1	85/-	105.3	104.4	124.1	
1928	229.90	100.0	19	105.0	47.58	118.7	31.87	104.1	254.10	101.6	21/-/11	185.25	95.1	51.45	100.0	85/-	102.0	100.2	94.6	
1929	229.71	99.9	19	105.0	32.25	80.5	27.37	89.4	230.16	92.0	19/-/9	214	109.9	51.40	99.9	85/-	92.7	95.4	84.5	
1930	218.43	95.0	18.1/2	141.50	92.6	63.3	22.62	73.9	175.55	70.2	14.10/4	181.75	93.3	51.40	99.9	85/-	68.6	75.1	60.0	
1931	187.88	81.7	16.14/-	110.75	72.5	18.65	46.5	15.37	50.2	136.69	54.7	12.2/11	95.50	49.0	52	101.1	92/5	47.6	54.6	44.7
1932	136.14	59.2	15.13/4	69	45.2	11.15	27.8	13	42.4	130.52	52.2	15/-/4	70	35.9	51.25	99.6	118/-	35.1	43.0	38.4
1933	136.48	59.3	16.11/2	73.50	48.1	13.26	33.1	9.30	30.4	90.39	36.1	10.19/4	75.50	38.8	51.35	99.8	124/7	33.1	39.0	34.5
1934	134.02	58.3	17.18/4	76.50	50.1	12.07	30.1	6.90	22.5	71.90	28.7	9.12/3	72.75	37.3	51.50	100.1	137/8	31.8	37.3	36.5
1935	127.91	55.6	17.13/4	59.50	39.0	12.54	31.3	9.15	29.9	104.26	41.7	14.8/-	67.25	34.5	51.50	100.1	142/2	32.2	37.0	34.8
1936	139.98	60.9	17.19/10	78.25	51.3	15.40	38.4	11.90	38.9	113.49	45.4	14.11/9	85	43.6	54.60	106.1	140/9	39.0	42.2	40.7
1937	205.35	89.3	22.17/2	132.25	86.6	23.35	58.2	15.22	49.7	127.81	51.1	14.4/8	110.50	56.8	63.20	122.8	140/9	53.4	57.8	55.9
1938	189.94	82.6	21.7/7	109.50	71.7	15.38	38.4	10.07	32.9	92.12	36.8	10.7/3	99	50.9	63.30	123.0	142/6	41.1	48.5	44.5
Mei 1938	195.17	84.9	21.5/-	105.50	69.1	14.50	36.2	10.42	34.0	91.54	36.6	10.4/-	98.50	50.6	62.85	122.2	140/-1	39.4	47.8	40.0
Juni	190.37	82.8	21.5/-	102.50	67.1	14	34.9	9.77	31.9	92.40	36.9	10.6/3	96	49.3	63.05	122.5	140/8	38.9	47.1	40.7
Juli	188.10	81.8	21/-	102.50	67.1	14.75	36.8	10.12	33.1	97.26	38.9	10.17/2	102	52.4	63.20	122.8	141/2	41.3	48.2	44.3
Aug.	187.70	81.6	21/-	103	67.5	14.75	36.8	9.72	31.8	93.55	37.4	10.9/3	96.50	49.6	63.60	123.6	142/4	40.9	47.6	45.2
Sept.	182.97	79.6	20.15/-	105	68.8	15.25	38.0	9.47	30.9	91.44	36.6	10.5/-	96.25	49.4	64.55	124.5	144/9	41.0	48.0	46.9
Oct.	184.29	80.1	21/-	107	70.1	15.75	39.3	9.07	29.6	88.01	35.2	10/-9	92.50	47.5	63.90	124.2	145/9	41.3	47.8	47.9
Nov.	177.72	77.3	20.10/-	108.50	71.1	15.50	38.7	8.72	28.5	85.14	34.0	9.16/7	90	46.2	63.95	124.3	147/7 1/2	40.6	46.8	45.9
Dec.	175	76.1	20.7/6	108.50	71.1	14.50	36.2	9	29.4	87.24	34.9	10.2/10	91.25	46.9	63.95	124.3	148/10	40.2	46.6	45.3
Jan. 1939	174.17	75.7	20.5/-	108.55	71.1	14.50	36.2	9.07	29.6	88.20	35.3	10.4/9	89.25	45.9	64.20	124.8	148/8	40.7	46.5	45.7
Febr.	169.53	73.7	19.8/9	109.80	71.9	14.30	36.2	9.40	30.7	90.50	36.2	10.6/11	90.50	46.5	64.90	126.1	148/4	42.1	46.4	46.1
Maart	169.89	73.9	19.5/-	116.25	76.1	14.50	36.2	9.65	31.5	91.43	36.6	10.7/2	96.25	49.4	65.50	127.3	148/4	43.5	47.6	47.8
April	170.19	74.0	19.6/3	117.50	76.9	14.30	36.2	9.47	30.9	91.89	36.7	10.8/5	94.50	48.5	65.45	127.2	148/6	44.1	47.7	48.8
5 Apr.-2 Mei	171.53	74.6	19.10/-	117.50	76.9	14.50	36.2	9.37	30.6	94.41	37.8	10.15/-	94	48.3	65.20	128.3	148/6	45.3	48.5	50.0
2-9 Mei '39	173.28	75.4	19.15/-	120	78.6	14.50	36.2	9.75	31.8	99.55	39.8	11.7/6	97	49.8	65	126.3	148/6	46.2	48.8	49.9
9-16	174.28	75.8	20/-	120	78.6	14.50	36.2	10	32.7	104.43	41.8	12	96	49.3	64.55					

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 30 Mei 1939.

		Activa.			
Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f Bijbnk. „ Ag. sch. „	9.908.681,23 468.639,33 1.211.275,29	f	11.588.595,85	
Papier o. h. Buitenl. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f	2.700.000,—		2.700.000,—	
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f Bijbnk. „ Ag. sch. „	173.870.611,61 ¹⁾ 4.638.474,66 33.517.293,60	f	212.026.384,87	
Op Effecten enz. Op Goederen en Ceel.	f	211.154.887,24 ¹⁾ 871.497,63		212.026.384,87 ¹⁾	
Voorschotten a. h. Rijk				—	
Munt, Goud	f	106.637.555,—			
Muntmat., Goud		1.102.854.577,76			
	f	1.209.492.132,76			
Munt, Zilver, enz.		17.435.881,11			
Muntmat., Zilver..		—		1.226.928.013,87	
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen		44.025.052,33			
Gebouwen en Meub. der Bank		4.580.000,—			
Diverse rekeningen		14.506.417,23			
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5 '32, S. No. 221)		7.629.955,16			
	f	1.523.984.419,31			
		Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—			
Reservefondsen		4.860.787,51			
Bijzondere reserve		7.102.179,67			
Pensioenfondsen		12.129.238,20			
Bankbiljetten in omloop		1.046.367.335,—			
Bankassignatiën in omloop		79.193,10			
Rek.-Cour. { Het Rijk	f	30.036.674,76			
saldo's: { Anderen		397.158.492,20		427.195.166,96	
Diverse rekeningen		6.250.518,87			
	f	1.523.984.419,31			
Beschikbaar metaalsaldo	f	637.659.240,61			
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		1.594.148.100,—			
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht		—			

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 63.247.800,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek- kings- perc.
	Munt	Muntmat.				
30 Mei '39	106638	1.102.855	1046.367	427.274	637.659	83
22 „ '39	106638	1.102.855	1031.902	441.792	637.919	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
30 Mei 1939	11.589	—	212.026	2.700	6.251
22 „ 1939	11.544	—	211.397	2.700	12.804
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikk. metaal-saldo
27 Mei '39 ^{a)}	135.760		192.420	78.230	27.500
20 „ '39 ^{a)}	135.060		193.200	77.690	26.704
29 Apr. 1939	116.886	20.656	192.565	84.487	25.810
22 „ 1939	116.889	20.478	193.277	85.597	25.817
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis- conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
27 Mei '39 ^{a)}	11.390	76.320		60.950	50
20 „ '39 ^{a)}	12.360	74.730		62.480	50
29 Apr. 1939	10.173	14.301	50.023	70.362	49
22 „ 1939	11.782	14.493	49.543	68.155	49
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities. Disc. and Advances Securities	
24 Mei 1939	226.764	494.565	31.595	7.097	21.715
17 „ 1939	226.791	493.620	32.540	10.076	21.270
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
24 Mei '39	113.966	25.487	95.347	36.366	32.199	20,4
17 „ '39	113.511	16.803	107.315	36.151	33.171	20,6
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis- sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a. d. Staat
18 Mei '39	92.266	687	13	10.292	742	3.514	30.577
11 „ '39	92.266	679	14	10.530	742	3.496	30.577
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti- culieren
18 Mei '39	5.470	3.069	122.132	2.273	2.026	17.424
11 „ '39	5.470	2.772	123.744	1.957	2.044	15.998
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij but- tentl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Mei 1939	70,8	10,6	6,2	7.202,7	29,0
15 „ 1939	70,8	10,6	6,0	7.302,5	35,0
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- tien	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva
23 Mei 1939	821,1	1.535,4	7.799,5	1.103,4	572,8
15 „ 1939	755,0	1.582,6	8.006,4	1.059,0	563,9
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	94,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 23, 15 Mei, resp. 24, 20 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1939	Goud		Buitenlandse deviezen en goudwaarden	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids- fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen							Schatkist	Partic.
24/5	3.089	53	555	542	65	144	242	4.425	20	156
17/5	3.088	52	509	573	100	144	242	4.445	37	137

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash“ ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud- certifi- caten ¹⁾		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
17 Mei '39	13.232,1	13.222,7	365,4	3,6	0,6
10 „ '39	13.207,8	13.198,7	359,8	4,1	0,6

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu- latie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ³⁾	Algem. Dek- kings- perc. ⁴⁾
17 Mei '39	2.564,0	4.463,3	11.474,5	135,0	85,3	—
10 „ '39	2.564,0	4.459,4	11.446,9	135,0	85,3	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding tot voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
10 Mei '39	2	8.085	13.634	8.337	29.815	5.249
3 „ '39	1	8.071	13.714	8.190	29.798	5.248

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.